

В. Краш

Сольфеджіо

пізнавай та створюй музику!

1 клас

Передмова

Мета пропонованого підручника - дати учню стійкі систематизовані знання, забезпечити його необхідними вміннями та навичками в обсязі програмних вимог 1 класу ДМШ та зробити процес навчання активним, цікавим, творчим та ефективним.

Розподіл матеріалу за розділами, їх нетрадиційні назви спрямовані на зосередження уваги викладача та учня до звука як основної категорії музичного мистецтва. Кожний розділ підручника спрямований на розкриття різних його властивостей.

Теоретичний матеріал охоплює програмні вимоги 1 класу музичної школи і подано в стислій, лаконічній формі та розміщено, в основному, в одному й тому ж місці сторінок, що полегшує орієнтування учня та викладача під час навчання. Форма коротких інформаційних табличок (правил) не повинна переобтяжувати учня теоретичним матеріалом, а чіткіше та доступніше формулювати необхідні поняття, що дає можливість приділяти більше уваги і часу виконанню творчих вправ і завдань.

Виконання творчих вправ і завдань - головна форма отримання основних знань, умінь та навичок, які передбачені навчальною програмою. Достатній їх обсяг, різноманітність за пізнавальною спрямованістю та складністю надає викладачеві широкого спектру вибору для планування процесу навчання кожного учня в залежності від рівня його індивідуальних здібностей. З цією метою викладач може варіювати умови завдань, змінюючи їх складність та обсяг, а також вибирати вправи, які, на його погляд, найбільш оптимальні. Особливу увагу потрібно звернути на завдання зі створення музичних образів. Бажано, щоб кожен учень, в межах його можливостей, був залучений до цього виду роботи.

Блочна система розташування вправ та завдань розділів дає можливість викладачеві самостійно планувати послідовність їх виконання, що також створює додаткові умови для оптимізації навчального процесу.

Добірка українських народних пісень підручника має на меті не тільки компенсувати їхню недостатність в інших подібних виданнях, але й ознайомити учнів з широкою палітрою художніх образів, створених українською народною творчістю. Тексти пісень викладено в тому вигляді, в якому вони були видані офіційними виданнями в Україні. Наявність тексту повинна полегшити сприйняття учнем художнього образу пісні. Широке коло пісень різних за жанрами, видами, образним змістом та рівнем складності дає можливість викладачеві планувати роботу кожного учня в залежності від його індивідуальних здібностей. Найбільш складні пісні подаються для ознайомлення та аналізу їх з точки зору засобів виразності та художнього образу. Виконання пісень має бути обов'язково виразним та емоційним.

При виконанні учнями завдань, пов'язаних з визначенням кольору замальовок графічних фігур, необхідно слідкувати за тим, щоб сприйняття різних засобів музичної виразності (регістрів, тембрів, тональностей, музичних образів та ін.) викликало у них потребу у використанні і різних кольорів.

Навчальні малюнки, розташовані в підручнику, повинні використовуватись як наочність при вивченні, закріпленні та контролю знань теоретичного матеріалу.

Картки, які розміщено в кінці підручника, необхідно вирізати та використовувати як роздатковий матеріал для активізації діяльності учня на уроці під час проведення різних форм роботи (диктанти, слуховий аналіз, бліцопитування, тестування та ін.).

Словник музичних термінів може бути використаний учнями та викладачами при вивченні інших предметів навчального плану музичної школи.

Завдання, вірші, пісні, позначені зірочкою(*), передбачають виконання за допомогою нотного матеріалу, який знаходиться в додатку.

I. Тривалість звука

- Нота
- Тривалості
- Такт
- Розмір
- Пауза

Ти пам'ятаєш пісню, яку співала тобі мама в ранньому дитинстві? Заспівай її. Який настрій цієї пісні? Про що в ній розповідається?

Прослухай українську народну пісню "Місяць на небі" *. Проспівай її. Чи можеш ти проспівати цю пісню, відтворюючи рух звуків мелодії плесканням у долоні?

Зверни увагу на те, як слова пісні поєднуються зі звуками мелодії. Скільки складів припадає на один її звук? Запиши їх рисками. Такими : | |

Мі - сяць на не - бі, зі - ронь - ки ся - ють,

| | | | | |

ти - хо по мо - рю чо - вен пли - ве - .

.....

Як тебе звать? **Леся?** **Роман?** Спробуй проспівати своє ім'я так, щоб кожен склад припадав на один музичний звук. А тепер запиши ці звуки рисками.

Це потрібно зробити так: **Ле - ся ; Ро - ман.**

| | | | |

Мене звать : _____.

.....

1. Проспівай слова так, щоб кожен склад слів припадав на один музичний звук . Запиши ці звуки рисками та зроби продовження списку слів:

1.	Сонце	
2.	Мама	
3.	Небо	
4.	Пісня	
5.	Мрія	
6.	Казка	
7.	Літо	
8.	?	
9.	?	
10.	?	

1.	Райдуга	
2.	Зіронька	
3.	Ніченька	
4.	Кішечка	
5.	Ластівка	
6.	Річечка	
7.	Сонечко	
8.	?	
9.	?	
10.	?	

Чим відрізняється запис звуків правої таблиці від лівої ?
Зверни увагу на наголос.

Музичні звуки записуються спеціальними знаками - **нотами**.

Складові частини нот: **голівка**, **штиль** та **хвостик**. Наявність цих складових у конкретної ноти, залежить від її тривалості. Які складові в тривалостях: цілій, половинній, четвертній, восьмій ?

2. Напиши ноти зазначених тривалостей.

а) четвертні.....; б) восьмі.....;

в) цілі; г) половинні.....

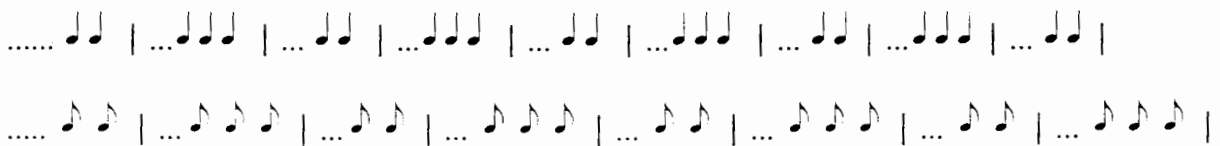
У музичній мові звуки групуються в такти, які відокремлюються між собою тактовими рисками. Розмір такту визначається певним знаком. Нижня цифра розміру - тривалість однієї долі такту, верхня - їх кількість.

Долі такту бувають **сильними** і **слабкими**. **Перша доля такту - сильна**, перед нею ставиться тактова риска.

Кожна доля зазначених нижче розмірів дорівнює четвертній тривалості:

$$\frac{2}{4} = \text{♩} + \text{♩} \quad \left| \quad \frac{3}{4} = \text{♩} + \text{♩} + \text{♩} \quad \right|$$

3. Простав у тактах розміри.

4. Знайди та обведи різним кольором розміри, долі яких дорівнюють тривалостям:

♩ - червоним, ♪ - синім, ♫ - зеленим, ♮ - жовтим.

3	2	3	4	2	6	2	6	9	6	4	12
4	4	8	4	2	8	8	16	8	4	2	16

5. Напиши ноти різних тривалостей, відповідно до зазначених розмірів (клітинка = такт).

2		
2		
2		
4		
2		
8		

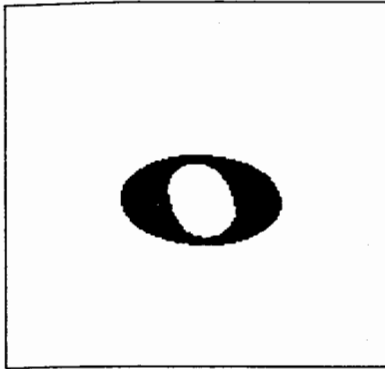
3		
2		
3		
4		
3		
8		

① Запам'ятай!

Такт – частина музичного твору, яка має одну сильну долю і дорівнює розміру.

Нота – знак запису музичного звука. Тривалості нот (звуків):

♩ - ціла, ♪ - половинна, ♫ - четвертна, ♮ - восьма, ♯ - шістнадцята.

Співвідношення тривалостей:

6. Розстав тактові риси відповідно до розміру.

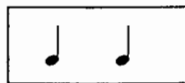
7*. Визнач розмір та запиши тривалості.

? Со-неч-ко, со-неч-ко! Ви-глянь у ві-ко-неч-ко. Там тво-ї діт-ки, тво-ї ма-ло-літ-ки.

..... | | | | | | |

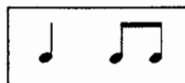
8. Прочитай виразно слова. Проспівай їх. Кожне слово з'єднай лінією з ритмічною групою, яка йому найбільше відповідає.

Місяць

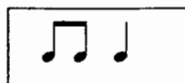
Ластівка

Білочка

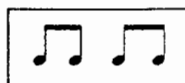
Вовчик

Зайчик

Блискавка

Сонечко

Небо

Чобіток

Олівець

Вишиванка

Ластівочка

Горобець

Сніговик

Криниченька

Парасолька

❶ Запам'ятай!

Ритм – чергування тривалостей.

Метр – чергування сильних і слабких долей.

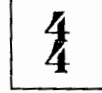
9. Знайди та обведи різнокольоровими олівцями такти, які належать до наступних розмірів:

- червоним;

- синім;

- зеленим.

10. Напиши ноти різних тривалостей відповідно до зазначених розмірів.

11. Зміни слова так, щоб вони відповідали іншому (зазначеному) ритму:

Кіш - ка

Сон - це

Річ - ка

Ляль - ка

Лі - то

Пташ - ка

Кі - шеч-ка

.....

.....

.....

.....

.....

Як зміна ритму вплинула на зміну характеру слів?

12*. Проспівай. Визнач розмір та запиши ритм пісні.

? Ви - йди, ви- йди, со - неч - ко, на ді - до - ве по - леч - ко,

..... | | | |
 на ба - би - не зіл - ляч - ко, на на - ше по - двір' - яч - ко.

..... | | | |

13*. Проспівай. Визнач розмір та запиши ритм пісні (ритмічний диктант).

?

..... | | | | | | |

14. Виконай одну з партій ансамблю ударних інструментів.

Трикутник

Маракас

15. Знайди та обведи різнокольоровими олівцями такти, які належать до наступних розмірів :

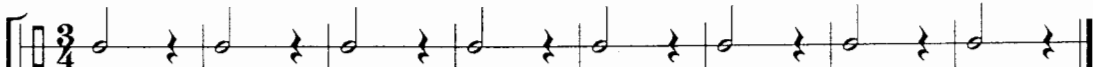
$\frac{2}{4}$ - червоним;

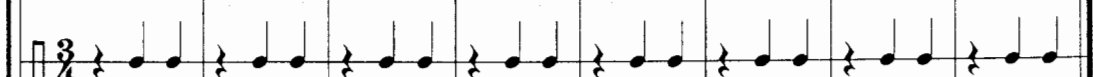
$\frac{3}{4}$ - синім;

$\frac{4}{4}$ - зеленим.

16. Виконай одну з партій ансамблю ударних інструментів.

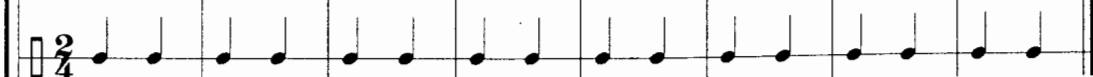
Трикутник

Маракас

А тепер виконай ще раз під акомпанемент української народної пісні "Місяць на небі"*

17. Виконай одну з партій ансамблю ударних інструментів.

Трикутник

Маракас

❶ Запам'ятай!

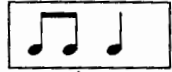

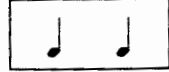
Пауза – перерва в звучанні. Тривалості пауз :

z - четвертна ;

7 - восьма ;

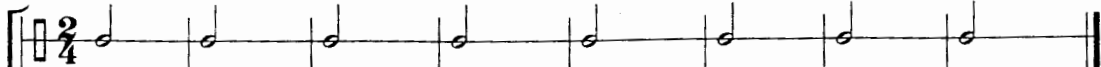
7̣ - шістнадцята .

18. Відтвори ритмічні малюнки, змінюючи їх послідовність.

а) б) в) г)

19. Виконай одну з партій ансамблю ударних інструментів.

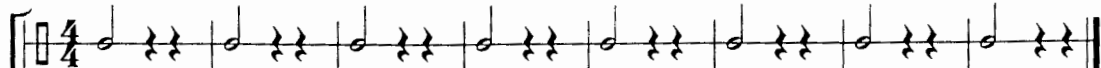
А

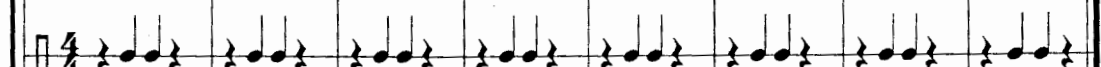
Трикутник

Ложки

Маракас

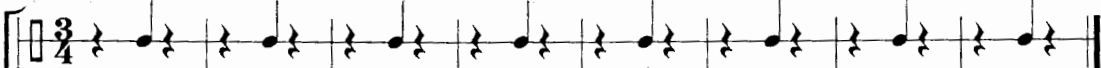
Б

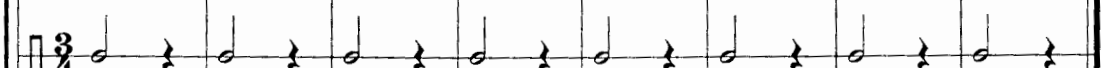
Трикутник

Ложки

Маракас

В

Трикутник

Тарілка

Маракас

20. Вибери слова та впиши їх у стовпчики відповідно до ритмічних малюнків.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*Тато; Водограй; Мрія; Флейта; Зорепад; Доля; Льодохід; Контрабас;
Пісня; Заметіль; Літо; Карамель.*

21. Проспівай свою улюблену пісню. Визнач розмір та запиши її ритм.

22. Прочитай вірші. Проспівай їх. З'єднай лініями вірші з розмірами, які до них найбільше підходять. Визнач тривалості та запиши ритм кожної пісеньки.

1.

*Котику, котику,
Біленький воркотику,
Де ж ти подівся,
Де ти забарився?*

2.

*Білка легенько
По гілках стрибає,
Шишки зриває,
Малятам кидає.*

 $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{8}$

3.

*Осінь в багрянець сади одягає,
Сонце за обрій раніше сідає,
Листя пожовкле з дерев облітає -
Скоро красуня-зима завітає!*

4.

*Темне небо зіроньками сяє,
Мама доню ніжно обіймає,
Котик Мурчик пісеньку співає.*

1)

2)

3)

4)

23. Створи варіанти зазначених слів відповідно до ритму. Запиши та проспівай їх. Зверни увагу на зміну наголосу та характеру.

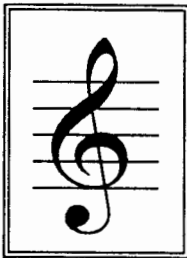
<i>Пісня</i>			
<i>Вишня</i>			
<i>Сонце</i>			
<i>Хмара</i>			
<i>Казка</i>			
<i>Літо</i>			
<i>Гілка</i>			
<i>Річка</i>			

II. Висотність звука

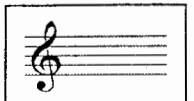
- Нотоносець
- Скрипковий ключ
- Басовий ключ
- Ноти
- Паузи

Для запису висоти музичних звуків існує спеціальна система з п'яти горизонтальних ліній, яка називається **нотноносцем** або **нотним станом**.

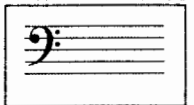
Висоту ноти, записаної на нотноносці, визначає відповідний ключ, який пишеться на початку нотного стану. Основні ключі :

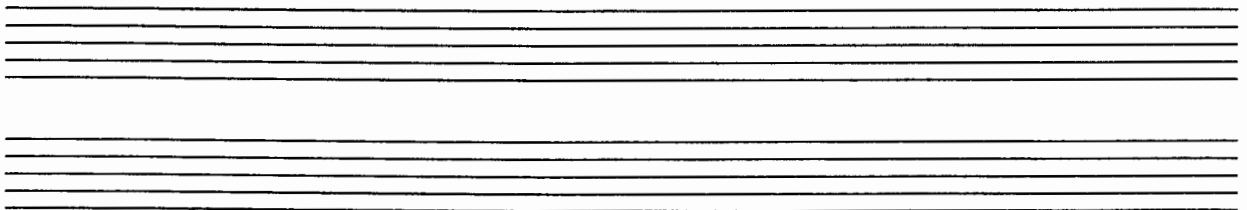
Скрипковий ключ - ключ соль:

Басовий ключ - ключ фа:

24. Напиши скрипкові та басові ключі.

Пісенька про нотний стан*

Нотний стан про всіх подбає,
П'ять лінійочок він має.
Ноти тут живуть щасливо,
Створюють музичне диво.
До – чарівна лілія
З доданої лінії.
А над нею - нота Ре,
Як те сонце весняне.
Мі - давненько зажурилась:
В першу лінію влюбилась.
Трошки вище - нотка Фа,
Вся грайлива і струнка.
Нота Соль – та клопіт має,

Бо скрипковий ключ тримає,
Другу лінію вона
Дуже міцно обійма.
Вище неї - нота Ля
З - поміж ліній вигляда.
Третя лінія - центральна,
Нота тут живе остання.
Кокетуля зветься Сі –
От і ноти наші всі.
На віки вони всі разом,
Одна одну бережуть:
І кантатою, і джазом
Нам наснаги додають.

① Запам'ятай!

Нотоносець (нотний стан) – система горизонтальних ліній для запису нот:

25. Розташування нот на нотоносці:

Велика октава : Мала октава : Перша октава : Друга октава

до-ре-мі-фа-соль-ля-сі-до-ре-мі-фа-соль-ля-сі до-ре-мі-фа-соль-ля-сі-до-ре-мі-фа-соль-ля-сі

26. Напиши ноти першої октави цілими тривалостями у висхідному та низхідному рухах. Підпиши їх назви.

27. Напиши ноти половинними тривалостями у першій октаві.

до-сі-ля-ре-мі-соль-фа-сі-ля-ре-мі-до-соль-сі-ля-ре-фа-соль-мі.

28. Впиши назви нот та прочитай слова:

___лоня; ___сяць; ве___сень; ве___лля; ___феджіо; мо___; пра___;

ко___дка; ___нька; зо___пад; ві___м; пос___шка; па___ка; віте___ць;

пара___ка; ___щик; півку___; бе___за. оче___т по___дор; ___м.

29. Впиши в клітинки букви, які знаходяться над правильними відповідями, та прочитай приховане слово.

С К Р О Н Т В Л А Ч Л І Б Я Т

ре до ля фа сі мі до соль сі ре соль ре сі до фа

❶ Запам'ятай!

Штилі нот пишуться вниз, якщо їхні голівки знаходяться на третій лінії нотоносця і вище.

30. Підбери слова, у складі яких є назви нот. Запиши їх половинними тривалостями в першій октаві (подібно до завдання № 28).

31. Напиши ноти другої октави четвертними тривалостями у висхідному та низхідному рухах. Підпиши їх назви.

32. Напиши ноти восьмими тривалостями в другій октаві.

до - сі - ля - ре - мі - соль - фа - сі - ля - ре - мі - до - соль - сі - ля - ре - фа - соль - мі.

33. Впиши назви нот та прочитай слова :

крап ___ ; ___ чень ; кор ___ н ; ко ___ р ; к ___ йда ; ку ___ ;
 ___ зинець ; кори ___ р ; ма ___ тко ; по ___ в ; льо ___ хід ; ___ лька ;
 ___ нус ; муд ___ ць ; г ___ дач ; о ___ нь ; ___ ст .

34. Впиши в клітинки букви, які знаходяться над правильними відповідями, та прочитай приховане слово.

--	--	--	--	--	--	--	--

П	С	Р	Л	Д	О	Л	К	І	Ш	С	Щ	У	О	К
до	мі	сі	соль	до	соль	до	ля	ля	ре	фа	ля	мі	до	ля

35. Підбери слова, у складі яких є назви нот. Запиши їх четвертними тривалостями в другій октаві (подібно до завдання № 33).

36. Напиши ноти малої октави восьмими тривалостями у висхідному та низхідному рухах. Підпиши їх назви.

37. Напиши ноти четвертними тривалостями в малій октаві.

до – сі – ля – ре – мі – соль – фа – сі – ля – ре – мі – до – соль – сі – ля – ре – фа – соль – мі.

38. Впиши назви нот та прочитай слова.

__ бро ;	ка __ нь ;	квасо __ ;	до __ но ;	к __ м ;	__ щ ;

по __ рож ;	пе __ ць ;	порце __ на ;	__ ністр ;	ма __ р ;	пе __ хід .

39. Впиши в клітинки букви, які знаходяться над правильними відповідями, та прочитай приховане слово.

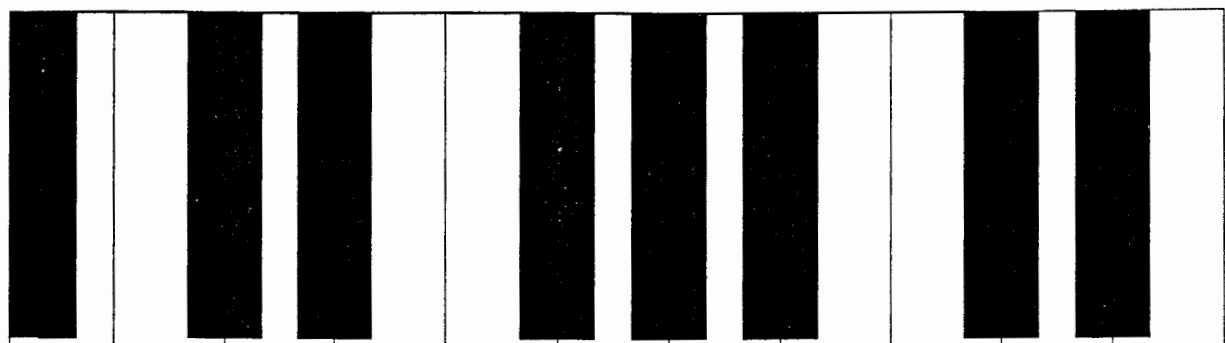
--	--	--	--	--	--	--	--

Т	Л	Ш	Р	О	Е	Я	У	Н	Ж	Щ	Д	Ю	А
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

до	фа	ля	мі	ре	мі	ля	ре	соль	до	ля	фа	ре	до
----	----	----	----	----	----	----	----	------	----	----	----	----	----

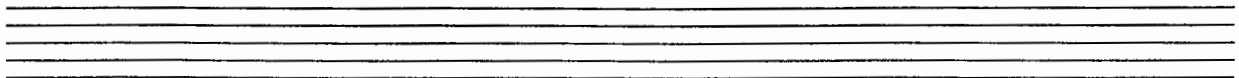
40. Розташування звуків на клавіатурі фортепіано:

сі	до	ре	мі	фа	соль	ля	сі	до	ре	мі
----	----	----	----	----	------	----	----	----	----	----

41. Напиши паузи:

а) четвертні

б) восьмі

в) половинні

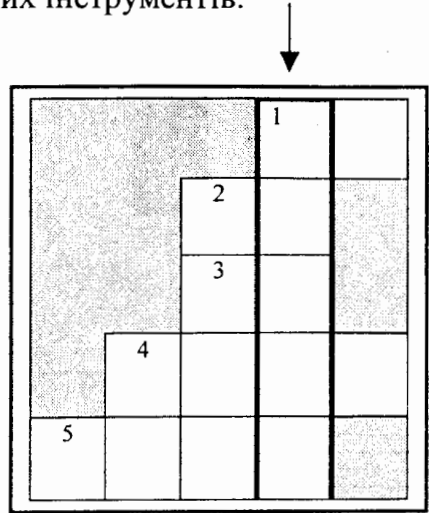

❶ Запам'ятай!

Пауза – перерва в звучанні. Тривалості пауз :				
ціла;	половинна;	четвертна ;	восьма ;	шістнадцята .
—	—	—	—	—

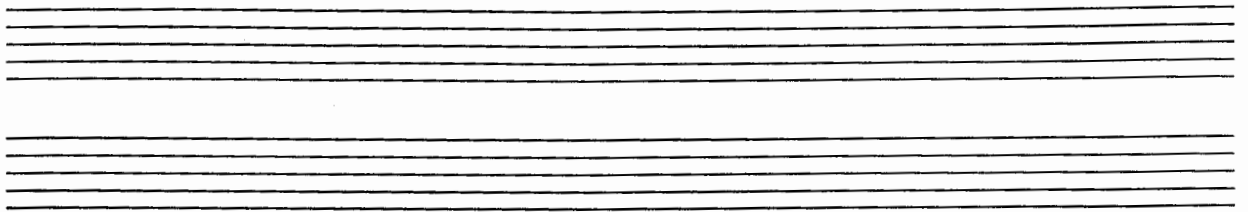
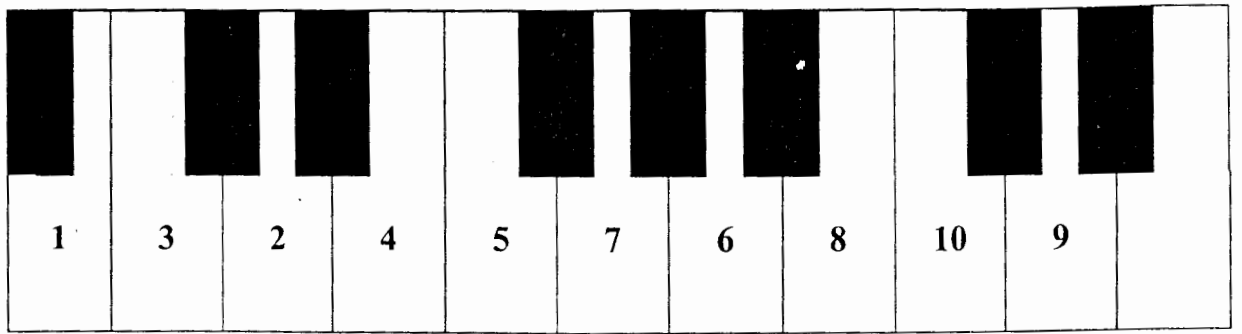

42. Впиши назви нот у відповідні клітинки (по горизонталі) та дізнайся, як називається один з найвідоміших музичних інструментів.

43. У правому та лівому стовпчиках знайди такти з однаковим ритмом. З'єднай їх між собою лініями.

44. Запиши звуки з клавіатури фортепіано нотами в скрипковому та басовому ключах, дотримуючись зазначеної послідовності.

45. Напиши голівки нот.

1. Соль мі соль ля соль фа ля соль соль мі до

2. ре мі фа соль мі соль фа соль ля сі до до

3. До до мі ре соль мі фа соль до сі

4. ля до ля соль мі фа мі ре до до

5. мі соль мі ре ре до ре мі фа соль ля соль

6. до до сі ля сі соль фа соль мі ре до

7. До ре мі фа соль фа мі ля соль мі ре

8. до ре мі фа соль ля до сі до до

III. Звукоряд

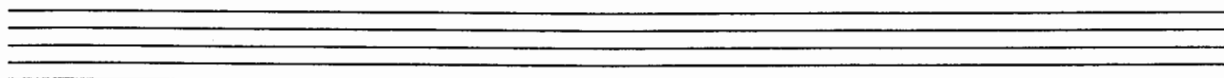
- Мажор, мінор
- Стійкі на нестійкі ступені
- Головні ступені тональності
- Знаки зміни висоти звука
- Тональності До мажор і ля мінор

Лад*

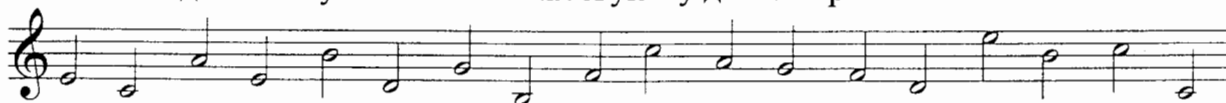
Шукувались звуки в ряд	Знов півтон, ще тон та тон.
У мажорний звукоряд:	Світиться життям мажор -
Тон і тон, і ще півтон,	Радісний він, а мінор
Плюс три тони і півтон.	Пісеньку сумну співає,
Хочеш інший звукоряд?	Ніжністю нас обіймає.
Ось тобі мінорний лад:	Поруч з нами у житті
Тон, півтон, плюс тон і тон,	Ці лади два, як брати!

Тональність До мажор (C dur)

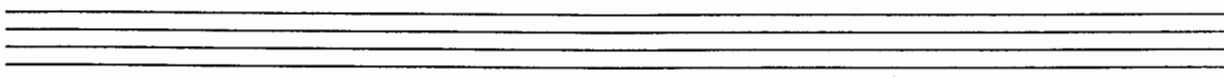
46. Запиши гаму до мажор четвертними тривалостями у висхідному та низхідному рухах у першій та другій октавах.

47. Підпиши ступені зазначених звуків у до мажорі.

48. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 47.

❶ Запам'ятай!

Лад – взаємодія стійких і нестійких ступенів.

Тональність - висотне положення ладу.

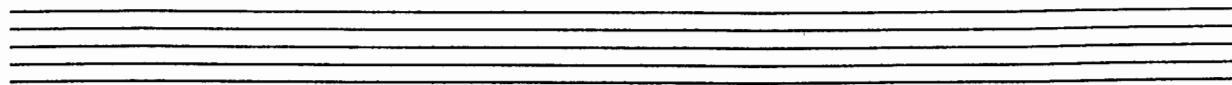
Гама - послідовність всіх звуків тональності (з I по VII ступінь).

Тоніка (T) – самий стійкий звук ладу (I ступінь тональності).

Тонічний тризвук (T⁵₃) – стійкі ступені тональності (I, III, V).

<p>C dur Тяжіння нестійких ступенів</p> <p>I ← II III ← IV V ← VI VII → I</p>	<p>Головні ступені</p> <p>I IV V</p>	<p>T⁵₃</p>
--	--	----------------------------------

49. Випиши всі нестійкі звуки, які є в завданні № 47.

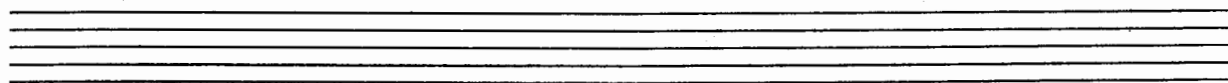

50. Приклади для сольфеджування.

Fifteen numbered musical staves (1-15) for solfège exercises. Each staff is in a 2/4 time signature and contains a sequence of notes. Staves 1-10 show a stepwise ascending scale from C4 to G4. Staves 11-15 show a descending scale from G4 to C4, with some staves including eighth-note patterns. The notes are: 1: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 2: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 3: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 4: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 5: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 6: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 7: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 8: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 9: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 10: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 11: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 12: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 13: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 14: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C; 15: C, D, E, F, G, A, B, A, G, F, E, D, C.

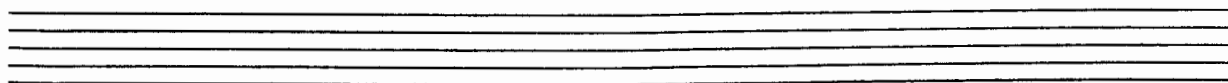
Тональність ля мінор (a moll)

51. Запиши гаму ля мінор восьмими тривалостями у висхідному та низхідному рухах від *ля* малої октави до *ля* другої октави.

52. Підпиши ступені зазначених звуків у ля мінорі.

53. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 52.

ⓘ Запам'ятай!

<p>a moll Тяжіння нестійких ступенів</p> <p>I ← II III ← IV V ← VI VII → I</p>	<p>Головні ступені</p> <p>I IV V</p>	<p>Тонічний тризвук</p> <p>t 5 3</p>
---	--	--

Пісенька про короля*

*Веселу пісеньку король
Співав..., але Бемоль,
Звучання ніжне, чистий тон
Понизив на півтон.*

*"Нахаба! Звідки взявсь Бемоль?" -
Обурений кричить король.
Він вершників своїх послав,
Знайти Бекара наказав.*

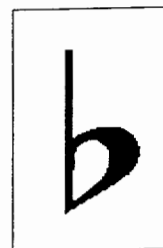
*Бекар Бемоля відитовхнув
І тон на місце повернув.*

*Співає знову наш король
Й не згадує про той Бемоль.*

*Та виконанню нових н'єс
Завадив інший знак - Дієз!
Підвищив королівський тон
На певну відстань - на півтон.*

*І вдруге лицарський Бекар
Підносить королю свій дар:
Зніма непроханий півтон
І повертає чистий тон.*

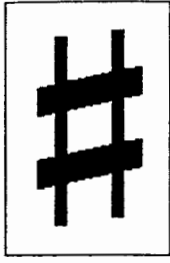
56. Зроби пониження звуків на півтон, використовуючи відповідний знак.

❶ Запам'ятай!

Знаки зміни висоти звука :

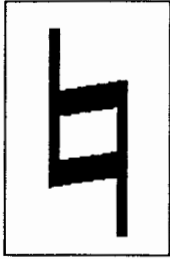
- (дієз) підвищує на півтон; ♭ - (бемоль) понижує на півтон;
♯ - (бекар) відмінняє дію попереднього знака.

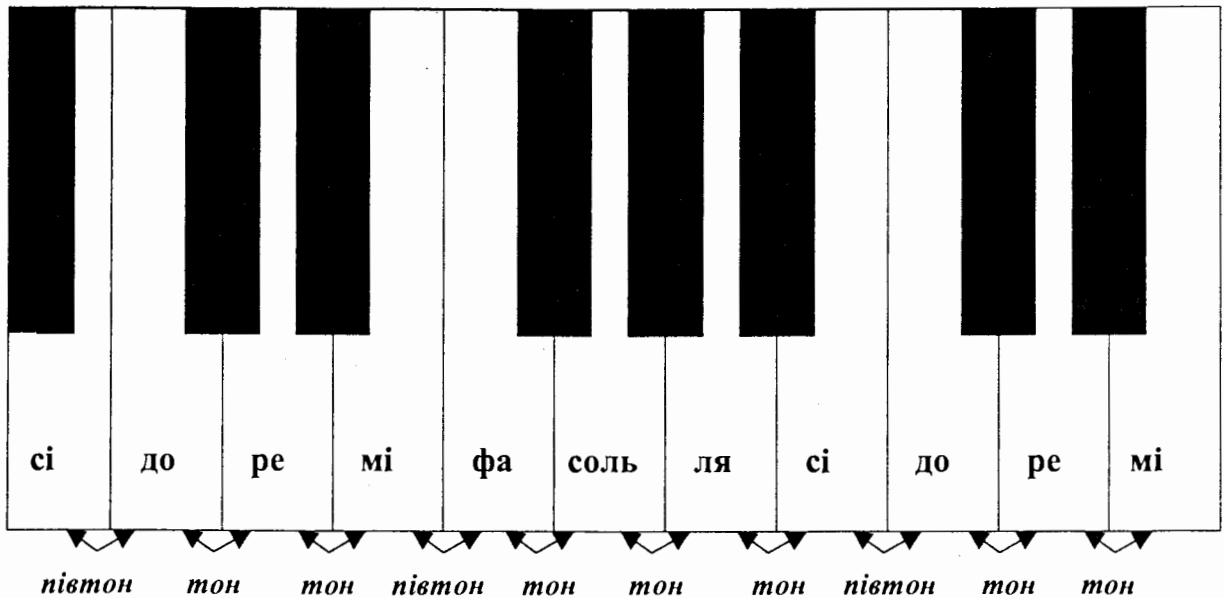
57. Зроби підвищення звуків на півтон, використовуючи відповідний знак.

58. Відміни дію знаків, які зустрічаються в нотному тексті, використовуючи відповідний знак.

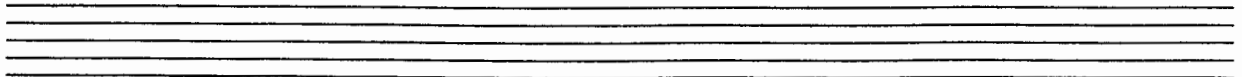

59. Відстань між звуками на клавіатурі фортепіано :

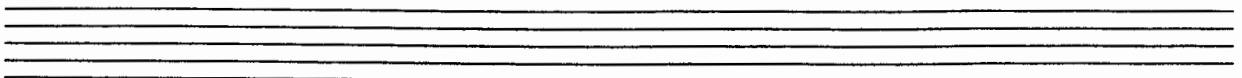

60. Запиши звуки нотами. Знайди місцезнаходження їх на клавіатурі фортепіано. З'єднай різнокольоровими олівцями звуки верхнього та нижнього нотеносців, які знаходяться на одній клавіші.

до-дієз; ре-дієз; фа-дієз; соль-дієз; ля-дієз.

сі-бемоль; мі-бемоль; ля-бемоль; ре-бемоль; соль-бемоль.

Дводольна диригентська схема :

61. Визнач вид мінору та просольфеджуй мелодії.

23

24

25

26

27

28

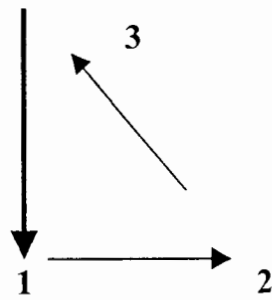
❶ Запам'ятай!

a moll

гармонічний *мелодичний*

VII VI VII VI VII

Тридольна диригентська схема :

62. Визнач вид мінору та просольфеджуй мелодії.

29

30

31

32

33

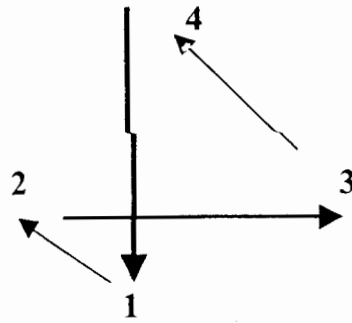
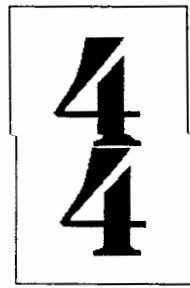
34

35

ⓘ Запам'ятай!

Ввідні тони – звуки VII та II ступенів тональності.

Чотиридольна диригентська схема :

36

37

38

39

40

41

42

63. Зроби ритмічне оформлення голівок нот відповідно до розміру.

10 musical staves, numbered 1 to 10, each containing a sequence of notes in 2/4 time. The notes are arranged in a way that requires the student to identify the rhythmic value of each note head (e.g., quarter, eighth, sixteenth notes).

64. Зроби ритмічне оформлення других речень мелодій відповідно до тексту.

Two musical staves, numbered 1 and 2, each containing a melody line in 2/4 time. The lyrics are written below the notes.

1
Вов-чи-ку - бра-ти-ку, не чи-пай зай-чи-ка, зай-чик ма - лень-кий, хвос-тик ко-ро - тень-кий!

2
Со - нечко сві - тить, зем-лю зі-грі - ва - є, кож - на тра-вин - ка на вес-ну че - ка - є.

65. З'єднай кольоровими лініями мелодії з текстом, який їм відповідає.

Котик сірий на віконці
гріє хвостика на сонці.

Біла троянда красою чарує.

Вранці ти не журись,
мамі й тату посміхнись!

Не боюсь я, їжачок,
твоїх гострих колючок!

Мелодія пісні або інструментального твору складається з різних типів руху.

а) Поступовий висхідний рух

б) Поступовий низхідний рух

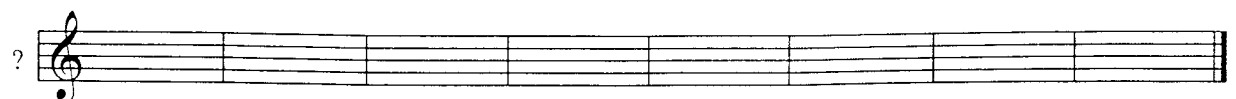
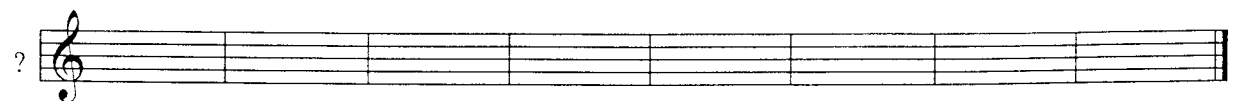
с) Рух по стійких ступенях. д) Обспівування стійких ступенів

Подивись, як з різних типів руху можна скласти мелодію:

66. Створи мелодії з даних фрагментів так, щоб їх зручно було співати.

67. Створи мелодію з різних типів руху. Запиши її.

68. Створи та запиши акомпанементи до українських народних пісень, використовуючи звуки головних ступенів.

а) "Ой, дзвони дзвонять" (стор.31). Використовуй ступені: I, V .

б) "Ой ти, старий бобре" (стор.31). Використовуй ступені: I, V.

в) "Коляд колядниця" (стор.33). Використовуй ступені: I, V.

г) "Бім-бом" (стор. 33). Використовуй ступені: I, IV.

IV. Виразність звуку

- Темп
- Гучність звуку. Знаки динаміки
- Тетрахорди
- Знаки збільшення тривалості звуку
- Реприза

Темп*

Музичний образ, як погода,
Постійно змінює свій стан:
Сьогодні хмариться, негода -
Сумує він, журливо й нам.

Наввтра хмари розійшлися,
Сміється сонечко згори -
І він радіє, веселиться,
А з ним радіємо і ми.

Цим Темп з майстерністю керує,
Характер музиці дає:
Якщо *Allegro* - темп вирує,
Andante – спокій настає.

Він долі змушує крутитись,
У такті мешкають які,
Їм ніколи і пожаліться,
На те, що більшість з них – слабкі!

69. Проспівай виразно українські народні пісні. Зверни увагу на їх зміст та характер. Простав знаки динаміки відповідно до характеру кожної пісні.

Allegretto Українська народна пісня "Ой дзвони дзвонять"

Ой дзво-ни дзво-нять, хор-ти вов-ка го-нять по бо-ло-тах, о-че-ре-тах, де лю-ди не хо-дять.

Andantino Українська народна пісня "Ой ти, старий бобре"

Ой ти, ста-рий боб-ре, за-хо вай-ся доб-ре,
бо я хор-ти ма-ю, на по-ле пус-ка-ю.

Andantino Українська народна пісня "Щедрий вечір"

Щед-рий ве-чір, доб-рий ве-чір, доб-рим лю-дям на свя-тий ве-чір.

❶ Запам'ятай!

Темп – швидкість чергування долей такту.

Темпи розподіляються по групах:

а) повільні; б) помірні; в) швидкі.

Andantino

Українська народна пісня "Пасеться коник"

4
 Па-сет-ся ко - ник під греч - ко - ю, за ним Фе - дор - ко з уз-деч - ко - ю.

Allegretto

Українська народна пісня "Огірочки"

5
 Зе - ле - ні - ї о - гі - роч - ки, сте - лить - ся, сте - лить - ся.

Moderato

Українська народна пісня "Гриби"

6
 Не те - пер, не те - пер на гри - би хо - ди - ти!
 Во - се - ни, во - се - ни, як бу - дуть ро - ди - ти.

Andante

Українська народна пісня "Ой ходила Марусенька"

7
 Ой, хо - ди - ла Ма - ру - сень - ка у ліс по ка - ли - ну,
 тай хо - ди - ла, тай блу - ди - ла сім - літ і го - ди - ну.

Andantino

Українська народна пісня "Лине ластівочка"

8
 Ли - не лас - ті воч - ка до сво - го гніз - доч - ка крізь да - ле кий край,
 бо тут на - ро - ди - лась, лі - та - ти нав - чи - лась, бо туг ї - ї рай.

Andante

Українська народна пісня "На широкім Дунаю"

9
 На ши - ро - кім Ду - на - ю, Ду - на - ю гу - сяр гу - си зга - ня - є.

Moderato

Українська народна пісня "Я лисичка, я сестричка"

10
 Я ли - сич - ка, я сест - рич - ка, не сид - жу без ді - ла: я гу - ся - та пас - ла,
 по - лю - вать хо - ди - ла, я гу - ся - та пас - ла, по - лю - вать хо - ди - ла.

❶ Запам'ятай!

Позначення динаміки (гучності) звука:

f - форте (голосно);*mf* - мецо форте (не дуже голосно);*mp* - мецо піано (не дуже тихо);*p* - піано (тихо).

Andante Українська народна пісня "Ой, соколе"

Ой, со - ко - ле, со - ко - лонь - ку, не вий гніз - да на ду - бонь - ку.

Moderato Українська народна пісня "Бім-бом"

Бім - бом, лзе - лень - бом! За - го - рів - ся ки - цин дом!

Moderato Українська народна пісня "Сонечко"

Со-неч-ко, со-неч-ко! Ви-глянь у ві - ко-неч-ко. Там тво-ї діт - ки, тво-ї ма-ло - літ - ки.

Allegretto Українська народна пісня "Коляд колядниця"

Ко - ляд, ко - ляд, ко - ляд - ни - ця, доб - ра з ме - дом па - ля - ни - ця,
а без ме - ду не та - ка, - дай, дядь - ку п'я - та - ка!

Moderato Українська народна пісня "Зажурився щиголь"

За - жу - рив - ся щи - голь, мис - ля - чи ду - ма - є:
не хо - че вже сам си - ді - ти же - ни - ти - ся ма - є.

Allegro Українська народна пісня "Ой за гаєм, гаєм"

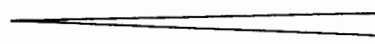
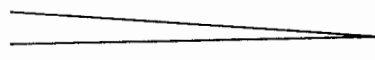
Ой за га - єм, га - єм, га - єм зе - ле - нень - ким,
там о - ра - ла дів - чи - нонь - ка во - ли - ком чор - нень - ким.

Allegro Українська народна пісня "Танцювала риба з раком"

Тан - цю - ва - ла ри - ба з ра - ком, ри - ба з ра - ком, а пет - руш - ка з пас - тер - на - ком,
з пас - тер - на - ком, а ци - бу - ля з час - ни - ком, а дів - чи - на з па - руб - ком.

❶ Запам'ятай!

Позначення зміни динаміки :

 - **крещендо** (*crescendo*) - посилюючи ;
 - **димінуйендо** (*diminuendo*) - затихаючи.

Allegretto

Українська народна пісня "Дощику, дощику!"

18
 До - ши - ку, до - ши - ку! Зва - рю то - бі бор - ши - ку в зе - ле - но - му
 гор - ши - ку. Гор - шик по - вер - неть - ся, до - шик по - ми - неть - ся.

Allegro

Українська народна пісня "Щедрик"

19
 Щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч - ка.

Con moto

Українська народна пісня "Щебетала пташечка"

20
 Ще - бе - та - ла пта - шеч - ка під ві - ко - неч - ком, спо - ді - ва - лась пта - шеч - ка вес - ни з со - неч - ком.

Moderato

Українська народна пісня "Марена"

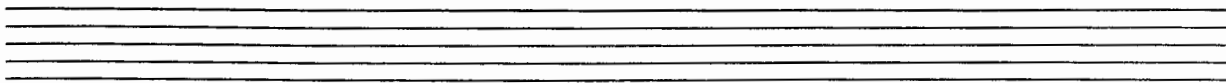
21
 Кру - гом Ма - ри - нонь - ки хо - ди - ли ді - вонь - ки, сто - ро - но - ю до - шик і - де.
 Сто - ро - но - ю та на мо - ю ро - жень - ку чер - во - ну.

Moderato

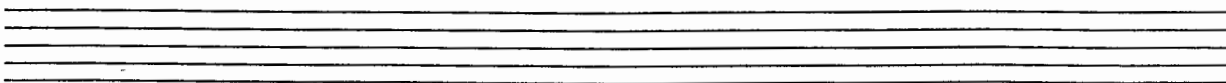
Українська народна пісня "Ой на Купала"

22
 Ой на Ку - па - ла, Ку - па - лоч - ка, не вис - па - ла - ся На - та - лоч - ка.

70. Запиши та проспівай звуки нижнього та верхнього тетрахордів гами до мажор.

71. Запиши та проспівай звуки нижнього та верхнього тетрахордів гами ля мінор (гармонічної).

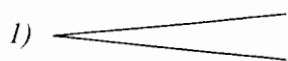
❶ **Запам'ятай!**

Тетрахорд – частина гами з послідовних чотирьох її ступенів:

Нижній тетрахорд : I, II, III, IV ступені;

Верхній тетрахорд : V, VI, VII, I ступені.

76. Впиши назви музичних знаків і нот у клітинки (по горизонталі). Дізнайся, як називається один з найпоширеніших видів українських народних пісень.

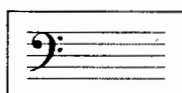

2) ***f***

3)

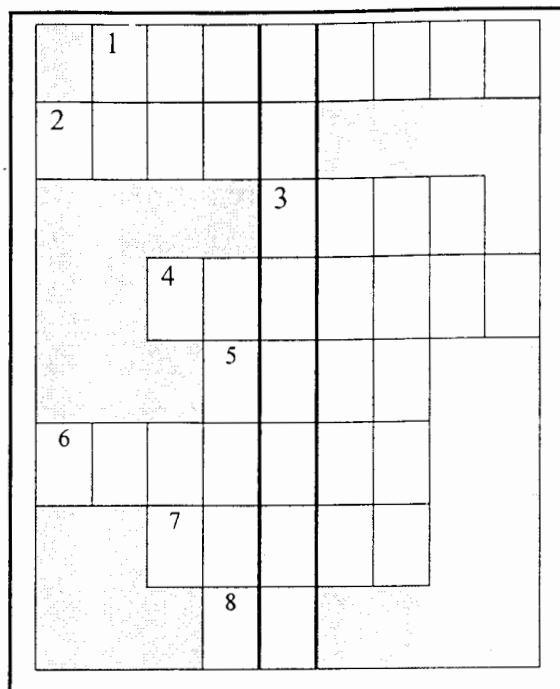
6) ключ ...

7)

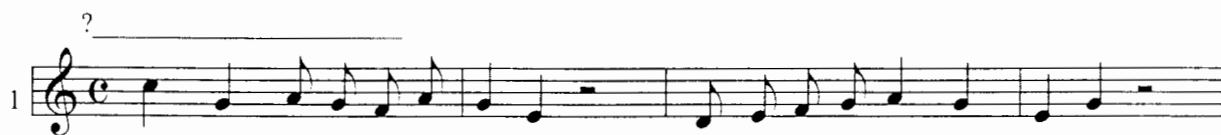

8) нота:

77. Проспівай пісеньки. Визнач їхній настрій та характер. До кожної пісні підбери відповідні позначення характеру (з наданого переліку). Напиши їх.

Святково, сумно, радісно, спокійно, мужньо, грайливо, жартівливо, героїчно, граціозно, журливо, ласкаво, ніжно, скорботно, енергійно, рішучо, зосереджено.

Зран - ку ко - тик мій ра - ді - є.

В ньо - го ви - дат - на по - ді - я!

Страх під - ступ - ний пе - ре - міг.

з до - му ви - йшов за по - ріг!

Ко - тик мій весь час су - му - є:

йо - му "Віс - кас" не ку - пу - ють.

До - щик тан - цю - є,

сту - ка - є в ві - кон - це.

Ка - же: "Я гра - ю у хо - ван - ки із сон - цем!"

4

Дош о - сін-ній ти - хо пла - че. Він де - ре - ва сум - ні ба - чить,

що без лис-тяч - ка сто - ять та від хо - ло - ду трем - тять.

78. Зроби аналіз мелодій. Підбери темп та позначення характеру.

5

6

79. Створи музичні картинки "Веселий експрес", використовуючи зміну динаміки. Простав динамічні позначення. Виконай п'єси.

а) Поїзд здала наближається до станції...

Трикутник

Маракас

б) Поїзд віддаляється від станції...

Трикутник

Маракас

в) Поїзд здала наближається до станції, а потім віддаляється...

Трикутник

Маракас

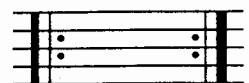
80*. Прослухай твори. Визнач динаміку та простав відповідні знаки. Дай п'есам назви.

I

II

① Запам'ятай!

Реприза – знак повторення в музичному творі :

III

81. Створи та запиши акомпанементи до українських народних пісень, використовуючи звуки головних ступенів.

а) "Гриби" (стор.32). Використовуй ступені: I, IV, V.

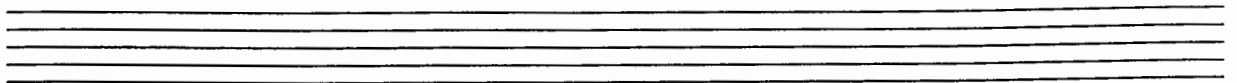
а) "Щебетала пташечка" (стор.34). Використовуй ступені: I, IV, V.

V. Забарвленість звука

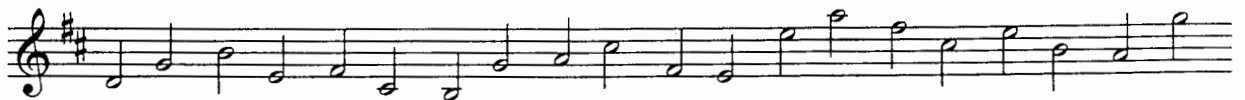
- Тональності Ре мажор і сі мінор
- Тембр
- Транспонування

Тональність Ре мажор (D dur)

82. Запиши гаму ре мажор четвертними тривалостями у висхідному та низхідному рухах від *ре* першої октави до *ре* третьої октави.

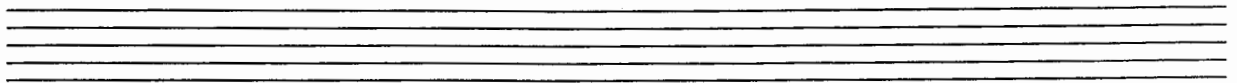
83. Підпиши ступені зазначених звуків у ре мажорі.

84. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 83.

85. Випиши всі нестійкі звуки, які є в завданні № 83.

86. Приклади для сольфеджування.

❶ Запам'ятай!

<p>D dur Тяжіння нестійких ступенів</p> <p>I ← II III ← IV V ← VI VII → I</p>	<p>Головні ступені</p> <p>I IV V</p>	<p>Тонічний тризвук</p> <p>T 5 3</p>
--	--------------------------------------	--------------------------------------

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

ra

20

21

Тональність сі мінор (h moll)

87. Запиши гаму сі мінор восьмими тривалостями у висхідному та низхідному рухах від *сі* малої октави до *сі* другої октави.

88. Підпиши ступені зазначених звуків у сі мінорі :

89. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 88.

90. Випиши всі нестійкі звуки, які є в завданні № 88.

91. Приклади для сольфеджування.

1

2

3

❶ Запам'ятай!

<p>h moll Тяжіння нестійких ступенів</p> <p>I ← II III ← IV V ← VI VII → I</p>	<p>Головні ступені</p> <p>I IV V</p>	<p>Тонічний тризвук</p> <p>5 3</p>
---	--	--

This musical score consists of 20 numbered staves, each beginning with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The time signatures vary across the staves: 2/4 (staves 4, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 17, 18, 20), 3/4 (staves 7, 15), and common time (C) (staves 8, 12, 16, 19). The notation includes a variety of rhythmic values such as eighth, sixteenth, and quarter notes, as well as rests and accidentals (sharps and naturals). The music appears to be a single melodic line for a piano or similar instrument.

OMY

ü
к

21

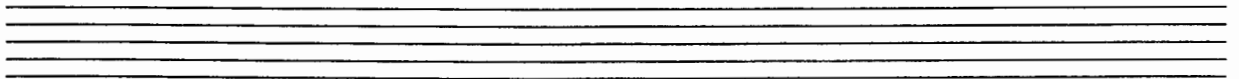
22

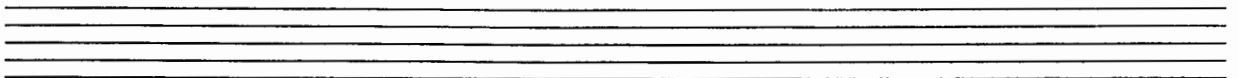
23

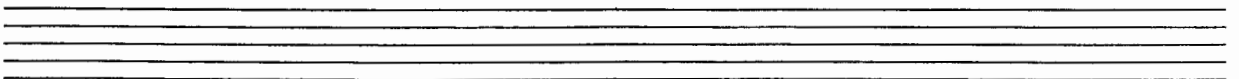
92. Запиши гаму сі мінор (гармонічну) у висхідному та низхідному рухах половинними тривалостями від *сі* малої октави до *сі* другої октави.

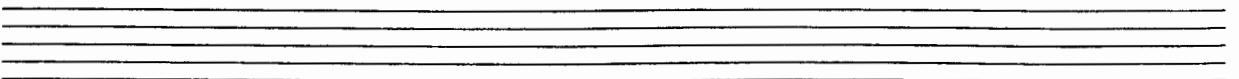
93. Запиши гаму сі мінор (мелодичну) у висхідному та низхідному рухах цілими тривалостями від *сі* малої октави до *сі* другої октави.

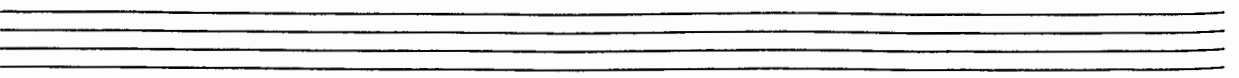
94. Запиши та проспівай звуки нижнього тетраходу гами сі мінор.

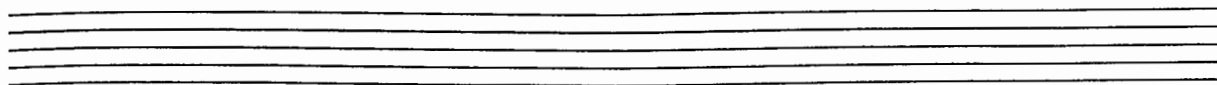
95. Запиши та проспівай звуки верхнього тетраходу гами сі мінор (гармонічної).

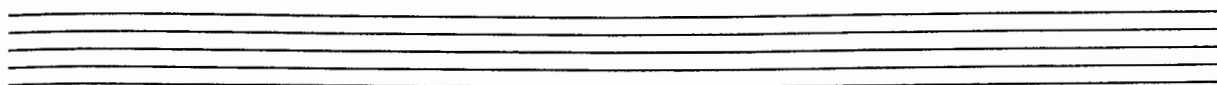
96. Запиши та проспівай звуки верхнього тетраходу гами сі мінор (мелодичної).

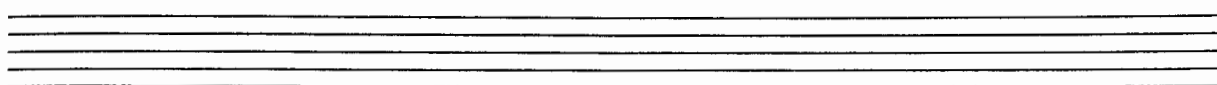
97. Запиши та проспівай звуки нижнього тетраходу гами ре мажор.

98. Запиши та проспівай звуки верхнього тетраходу гами ре мажор.

99. Запиши та проспівай звуки: верхнього тетраходу гами до мажор і нижнього – ре мажор.

100. Проспівай. Зверни увагу на зміст та характер пісень.

Allegro

Українська народна пісня "Біла квочка-чубарочка"

1

Бі - ла квоч - ка - чу - ба - роч - ка по дво - ру хо - ди - ла,
за со - бо - ю двад - цять тро - є кур - ча - ток во - ди - ла.

Moderato

Українська народна пісня "Два півники"

2

Два пів - ни - ки, два пів - ни - ки го - рох мо - ло - ти - ли
дві ку - роч - ки - чу - ба - роч - ки до мли - на но - си - ли.

Allegro

Українська народна пісня "Щиглик оженився"

3

Щиг - лик о - же - нив - ся, щиг - лик о - же - нив - ся,
о - же - нив - ся, ут - ра - тив - ся, та жін - ки не - ма - є.

Con moto

Українська народна пісня "Ой минула вже зима"

4

Ой ми - ну - ла вже зи - ма, сні - гу, льо - ду вже не - ма. Ой не - ма, ой не - ма,
сні - гу, льо - ду вже не - ма. Ой не - ма, ой не - ма, сні - гу, льо - ду вже не - ма.

Allegro

Українська народна пісня "Добрий вечір, дівчино, куди йдеш?"

5

"Доб - рий ве - чір, дів - чи - но, ку - ди йдеш? Доб - рий ве - чір,
дів - чи - но ку - ди йдеш? Ска - жи ме - ні прав - донь - ку, де жи - веш!"

Allegro

Українська народна пісня "Грицю, Грицю до роботи"

6

Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти...
Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять...

Allegro

Українська народна пісня "Дощик, дощик"

7

До - шик, до - шик кра - па - є дріб - нень - ко... Я ж ду - ма - ла, я ж ду - ма - ла -
За - по - ро - жець, нень - ко! Я ж ду - ма - ла, я ж ду - ма - ла - За - по - ро - жець, нень - ко!

Moderato

Українська народна пісня "Голубка"

8

Ми го - луб - ку із - ло - ви - ли і дов - ко - ла об - сту - пи - ли.
Ти, го - луб - ко, чо - го ту - жиш? - Ви - би - рай си, ко - го лю - биш.

Allegro

Українська народна пісня "Темний ліс повен слуху"

9

Тем - ний ліс по - вен слу - ху, що по - сва - тав ко - мар му - ху.
Му - ха да - ла рід - ні зна - ти, що ся ма - є від - да - ва - ти.

Moderato

Українська народна пісня "Ой в горді вишня"

10

Ой в го - ро - ді виш - ня, чо - му не че - реш - ня?
Ка - ли - но - ма - ли - но, я - го - да зе - ле - на!

йдеш?"

чір.

!"

роботи"

- ти...

..."

дощик"

ма-ла -

-ко!

олубка"

ли.

ш.

слуху"

ху.

ти.

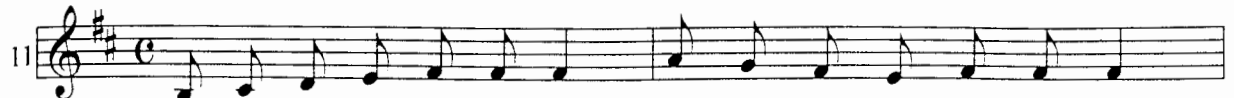
вишня"

зі!

Moderato

Українська народна пісня "Засмучений зайчик"

11
Чо - го, зай - чи - ку, си - диш, за - сму - тив - шись, і мов - чиш?

Зай - чик скік, зай - чик - скік! Зай - чик скік, скік. скік, скік, скік!

Andante

Українська народна пісня "Тече вода з-під явора"

12
Те - че во - да з під я - во - ра я - ром на - до - ли - ну.

Пи - ша - єть - ся над во - до - ю чер - во - на ка - ли - на.

Allegro

Українська народна пісня "Ой Марічко"

13
Ой Ма - річ - ко, чи - чи - ри, чи - чи - ри, чи - чи - ри.

роз - че - ши ми ку - че - рі, ку - че - рі, ку - че - рі.

Allegro

Українська народна пісня "Катерино-любко"

14
Ка-те-ри-но-люб-ко, який то - бі дідь-ко, - роз-чи-ни-ла гре-ча-ни-ки, за-мі-си-ла рід-ко.**Moderato**

Українська народна пісня "Ходить гарбуз по городу"

15
Хо - дить гар - буз по го - ро - ду, ли - та - єть - ся сво - го ро - ду:

"А чи жи - ві, чи здо - ро - ві всі ро - ди - ці гар - бу - зо - ві?"

Andante

Українська народна пісня "Ой у лузі червона калина"

16
Ой у лу - зі чер - во - на ка - ли - на по - хи - ли - ла - ся.

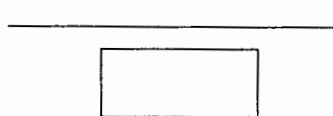
Чо - гось на - ша слав - на Ук - ра - ї - на за - жу - ри - ла - ся.

Moderato Українська народна пісня "Ой у вишневому садочку"

Ой у виш - не - во - му са - доч - ку, там со - ло -
вей - ко ше - бе - тав, віть - віть - віть, тьох - тьох - тьох, а - я - я,
ох - ох - ох, там со - ло - вей - ко ше - бе - тав.

101. Знайди приховані назви музичних інструментів. Напиши їх. Замалюй графічні фігури кольорами, які, на твій погляд, відповідають тембрам звучання цих інструментів.

a)

К С Н О П Ш Ц І Х Л К Ц А Ж

ре ре мі сі фа сі ля мі соль до ре сі сі фа

б)

1) ключ ...

2)

3)

4)

5)

6)

7)

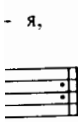

1 2 3 4 5 6 7

і Запам'ятай!

Тембр – забарвленість звука.
 Поділ голосів за тембром та висотою звучання:
 жіночі: *сопрано, мецо-сопрано;*
 чоловічі: *тенор, баритон, бас.*

дочку"

малой
мбрам

в)

Т З Щ У Б К Ю А

до ре фа ре ля соль мі сі

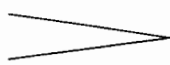
г)

1)

2).

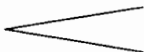
3)

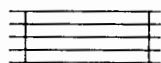
4) нота

5)

6)

↓

	1								
2									
3									
	4								
	5								
	6								

д)

З Г Т О Р У Ю Б А І

до соль мі сі ля соль ре сі ре ля

102*. Прослухай мелодії. Визнач регістр (октаву) звучання. Запиши диктанти. Замалюй графічні фігури кольорами, які відповідають регістру (тембру) звучання мелодій.

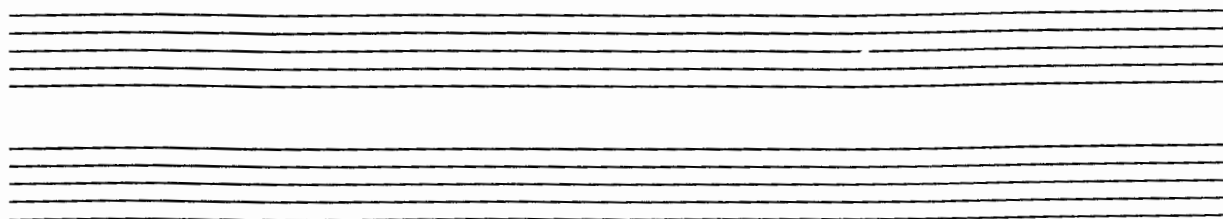
А)

Б)

В)

103*. Прослухай твори. Визнач: тональність, регістр, темп, динаміку, характер. Придумай назву до кожної п'єси. Зроби дооформлення нотного тексту.

а) Темп: **Grave; Adagio; Andante; Moderato; Allegretto; Allegro.**

б) Характер: *Святково, сумно, радісно, спокійно, мужньо, грайливо, жартівливо, героїчно, граціозно, журливо, ласкаво, ніжно, скорботно, енергійно, рішучо, зосереджено.*

1. (назва п'єси) _____

2. (назва п'єси) _____

3.

(назва п'єси) _____

4.

(назва п'єси) _____

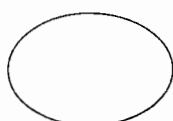
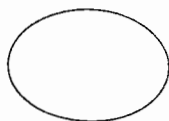
104. Підбери колір до тональностей та зафарбуй графічні фігури.

C dur

D dur

a moll

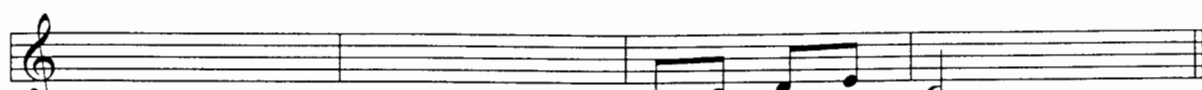
h moll

106. Странспонуй двотактові фрази в зазначені тональності. Впиши їх у мелодії. Проспівай.

1. **D dur** → **C dur**

1.

2. **h moll** → **a moll**

2.

107. Створи та запиши акомпанементи до мелодій українських народних пісень, використовуючи звуки головних ступенів.

а) "Біла квочка - чубарочка" (стор. 45). Використовуй ступені: I, IV, V.

б) "Щиглик оженився" (стор. 45). Використовуй ступені: I, IV, V.

в) "Ходить гарбуз по городу" (стор. 47). Використовуй ступені: I, IV, V.

VI. Сполученість звуків

- Інтервали
- Акорди
- Тональність Соль мажор
- Тональність мі мінор
- Затакт
- Ритмічне та мелодичне варіювання

Інтервали*

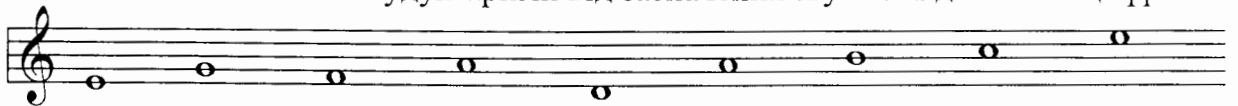
Звуки всі зібрались разом Звук навпроти звуку став -
 Пісню гарну заспівати. По-новому зазвучав!
 Міцно за руки узявшись, І не вистачить похвал,
 Почали ще й танцювати. Зветься пара – *інтервал!*

Прима (1)*

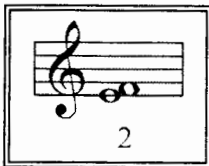

Чиста прима з'являється, коли
 Чуємо і бачимо ми звуки-близнюки!

108. Побудуй прими від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

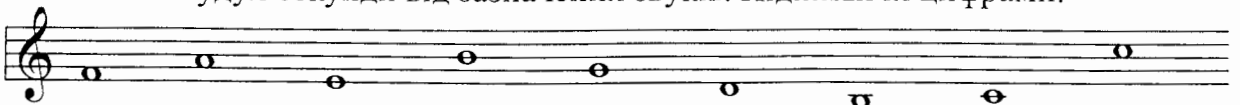
Секунда (2)*

Мала секунда плаче й голосить,
 І консонансу жалібно просить!

Секунда я велика!
 Усім завжди цікавлюсь,
 В мелодіях мандрую,
 Танцюю й посміхаюсь!

109. Побудуй секунди від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

❶ Запам'ятай!

Інтервал – сполучення двох музичних звуків (висотна відстань між ними).

Ступеневий склад інтервалів: прима - 1, секунда - 2, терція - 3, кварта - 4, квінта - 5, секста - 6, септима - 7, октава - 8.

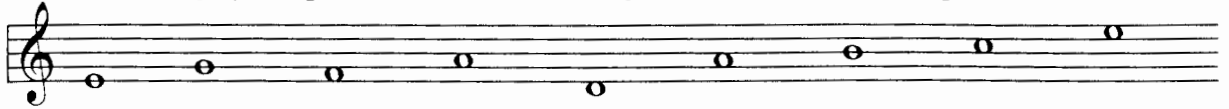
Терція (3)*

Терція мала раптово зажурилась:
Терція мала співати вже втомилась.

Велика терція радісно співає,
Неначе завжди сонце зустрічає!

110. Побудуй терції від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

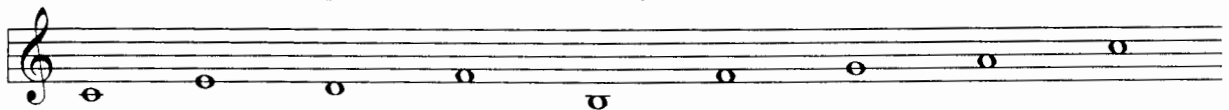

Кварта (4)*

Кварта чиста, енергійна,
Вольова, як командир,
Звуки радісних мелодій
Підіймає вище гір!

111. Побудуй квартали від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

112. Визнач запропоновані інтервали. Обведи різнокольоровими олівцями:
прими - чорним, секунди - червоним, терції - синім, квартали - жовтим.
Підпиши інтервали цифрами.

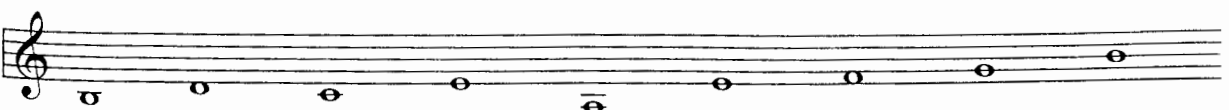

Квінта (5)*

Квінта замислилась,
Думку гадає:
Ступенів скільки
Вона обіймає?

113. Побудуй квінти від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

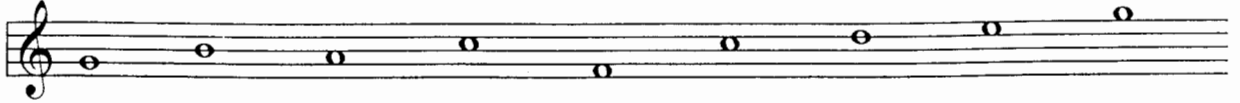
Секста (6)*

Секста мала красива й тендітна -
В пісні, в романсі вона колоритна.

Велика секста дуже радіє:
Палке кохання серденько гріє.

114. Побудуй сексти від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

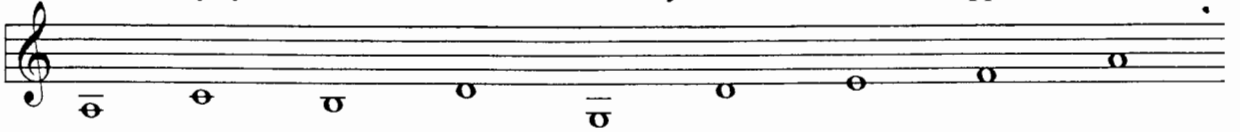
Септима (7)*

Септима мала, як квітка розцвітає,
Радісно танцює, грає і співає!

Велика септима навшпиньки аж встає:
Октаву септима ледь-ледь не дістає!

115. Побудуй септими від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

Октава (8)*

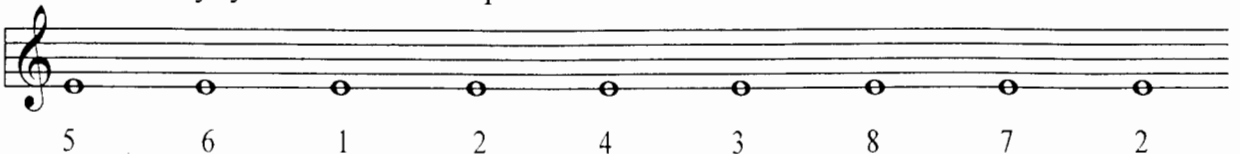

У чистої октави звуки, як у прими,
Та ступенів аж вісім обійнято між ними.

116. Побудуй октави від зазначених звуків. Підпиши їх цифрами.

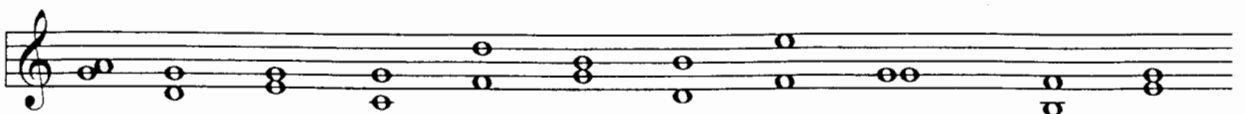

117. Побудуй зазначені інтервали.

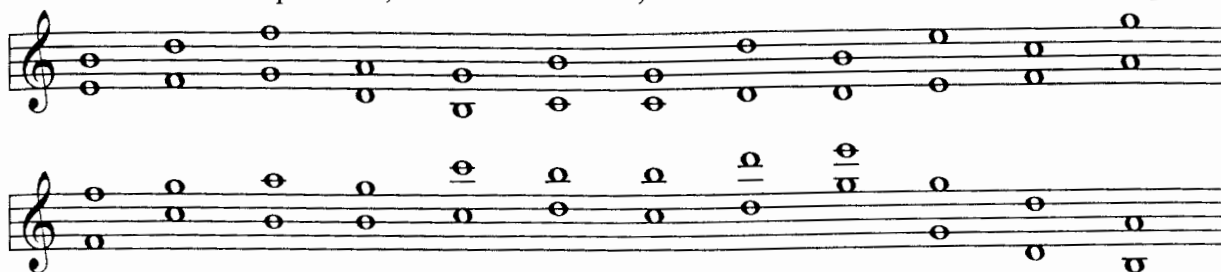

5 6 1 2 4 3 8 7 2

118. Визнач інтервали. Підпиши їх цифрами.

119. Визнач інтервали та обведи різнокольоровими олівцями: квінти - чорним, сексти - червоним, септими - синім, октави - жовтим. Підпиши їх цифрами.

Акорди

120. Знайди у стовпчиках тризвуки та септакорди. З'єднай їх лініями з відповідними позначеннями.

121. Визнач тональності запропонованих тонічних тризвуків. Підпиши тризвуки.

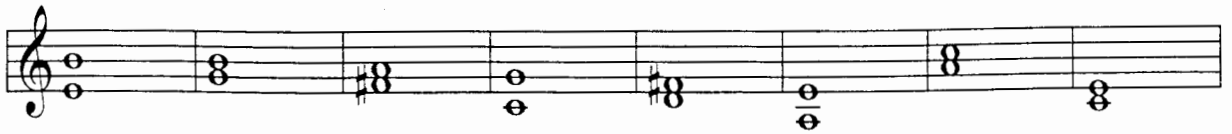

❶ Запам'ятай!

Акорд – співзвуччя з трьох і більше звуків.

- 1) **Тризвук** ($\begin{smallmatrix} 5 \\ 3 \end{smallmatrix}$) – акорд з трьох звуків, розташованих по терціях.
- 2) **Септакорд** (7) – акорд з чотирьох звуків, розташованих по терціях.

122. Перетвори інтервали в тонічні тризвуки, додавши звук, якого не вистачає. Підпиши отримані тризвуки.

123*. Прослухай музичні твори. Визнач характер кожної п'єси та дай їм назви. Які інтервали мають найбільше значення у створенні образу? Визнач характер їхнього звучання за допомогою слів (*колючі, м'які, радісні, фантастичні, холодні, гострі, світлі, веселі, грайливі, сумні та інші*). Зроби малюнки до п'єс.

- 1) _____

- 2) _____

- 3) _____

- 4) _____

- 5) _____

- 6) _____

- 7) _____

- 8) _____

- 9) _____

- 10) _____

- 11) _____

- 12) _____

13)

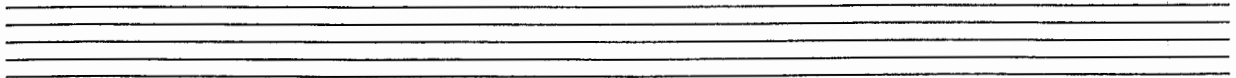

14)

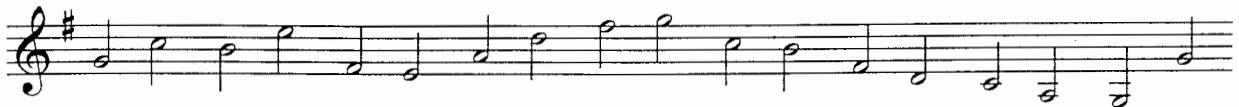

Тональність Соль мажор (G dur)

124. Запиши гаму соль мажор четвертними тривалостями у висхідному та низхідному рухах від *соль* малої октави до *соль* другої октави.

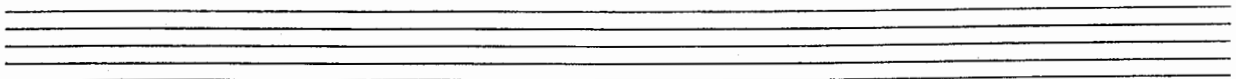
125. Підпиши ступені зазначених звуків у соль мажорі.

126. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 125.

127. Випиши всі нестійкі звуки, які є в завданні № 125.

128. Приклади для сольфеджування.

① Запам'ятай!

<p>G dur Тяжіння нестійких ступенів</p> <p>I ← II III ← IV V ← VI VII → I</p>	<p>Головні ступені</p> <p>I IV V</p>	<p>Тонічний тризвук</p> <p>T₃⁵</p>
--	--	--

This musical score consists of 19 staves, numbered 3 through 21. The key signature is G major (one sharp). The time signatures vary across the staves: 3/4, 2/4, 3/4, common time (C), common time (C), 9/4, 2/4, 3/4, common time (C), 2/4, 3/4, common time (C), 2/4, 3/4, common time (C), 2/4, 3/4, and 2/4. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and half notes. The music is written in a single melodic line on each staff.

Тональність мі мінор (e moll)

129. Запиши гаму мі мінор восьмими тривалостями у висхідному та низхідному рухах від *мі* першої октави до *мі* третьої октави.

130. Підпиши ступені зазначених звуків у мі мінорі.

131. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 130.

132. Випиши всі нестійкі звуки, які є в завданні № 130.

133. Приклади для сольфеджування.

ⓘ Запам'ятай!

<p>e moll Тяжіння нестійких ступенів</p> <p>I ← II III ← IV V ← VI VII → I</p>	<p>Головні ступені</p> <p>I IV V</p>	<p>Тонічний тризвук</p> <p>5 t 3</p>
---	--------------------------------------	--

3 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

4 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

5 $\frac{3}{4}$ $\text{F}\sharp$

6 C $\text{F}\sharp$

7 C $\text{F}\sharp$

8 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

9 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

10 $\frac{3}{4}$ $\text{F}\sharp$

11 C $\text{F}\sharp$

12 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

13 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

14 $\frac{3}{4}$ $\text{F}\sharp$

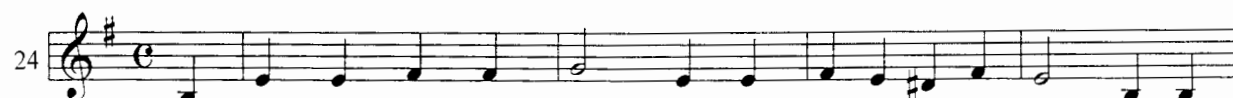
15 C $\text{F}\sharp$

16 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

17 $\frac{3}{4}$ $\text{F}\sharp$

18 C $\text{F}\sharp$

19 $\frac{2}{4}$ $\text{F}\sharp$

① Запам'ятай!

Затакт – початок мелодії з слабкої долі такту.

134. Проспівай. Зверни увагу на зміст та характер пісень.

Moderato Українська народна пісня "Пливе качур"

1 Пли-ве ка-чур, пли-ве ка-чур в го-ро-хо-вім він - ку, в го-ро-хо-вім він - ку.

Moderato Українська народна пісня "Ой зійшов же місяченько"

2 Ой зі-йшов же мі-ся-чень-ко та й по-схо-ди-ли зо-рі.

Ой там дів-чи-на з чор-ни-ми о-чи-ма та й пше-ни-чень-ку по-ле.

Andantino Українська народна пісня "Галя по садочку ходила"

3 Га-ля по са-доч-ку хо-ди-ла, зо-ло-тий пер-сте-ник згу-би-ла.

Хо-дить по са-доч-ку блу-ка-є, зо-ло-то-го перс-ня шу-ка-є.

Allegro Українська народна пісня "Коляда, коляда"

4 Ко-ля-да, ко-ля-да, дай, ба-бо, пи-ро-га. Як не да-си пи-ро-га, візь-му во-ла за ро-га!

Allegretto Українська народна пісня "Ой біг заєць"

5 Ой біг за-єць по-під га-єць, на бан-дур-ку грав.

Про-бив пуч-ку на ко-люч-ку, сів та й за-пла-кав.

Allegro Українська народна пісня "Ой у полі при дорозі"

6 Ой у по-лі при до-ро-зі. Щед-рий ве-чір, доб-рий ве-чір.

Allegro Українська народна пісня "По дорозі жук, жук"

7 По до-ро-зі жук, жук, по до-ро-зі чор-ний...

По-ди-ви-ся дів-чи-нонь-ко, я-кий я мо-тор-ний!

Moderato

Українська народна пісня "Ішов цап із гори"

8

І - шов цап із го - ри, а ко - зел здо - ли - ни.

Стрі - ну - лись на клад - ці, стрі - ну - лись на клад - ці, раз, два, три!

Moderato

Українська народна пісня "Ой що в лісі та за крик"

9

Ой що влі - сі та за крик? То на - ду - мав бо - ро - вик

із гро - ма - до - ю гриб - но - ю на жу - ків і - ти вій - но - ю.

Moderato

Українська народна пісня "Перепілонька повдовіла"

10

Пе - ре - пі - лонь - ка по - вдо - ві - ла, по - вдо - ві - ла, за - між і - ти

за - хо - ті - ла, за - між і - ти за - хо - ті - ла. Пить - пі - рить.

Allegro

Українська народна пісня "Мав я раз дівчиноньку чепуреньку"

11

Мав я раз дів - чи - нонь - ку че - пур - нень - ку, лю - бу ще - бе -

ту - шеч - ку ру - м'я - нень - ку. Гей, гей, га,

у - ха - ха, дів - чи - но - риб - чи - но мо - ло - да.

Andante

Українська народна пісня "А задумав чижик собі ожентись"

12

А за - ду - мав чи - жик со - бі о - же - ни - тись,

сю - ди - ту - ди. по - ду - мав - ши, - ні зким по - рід - ни - тись.

Andantino

Українська народна пісня "Подоланочка"

13

Десь - тут бу - ла по - до - ля - ноч - ка, десь - тут бу - ла мо - ло - де - сень - ка, тут во - на сі - ла,

тут во - на впа - ла, до зем - лі при - па - ла, сім літ не вми ва - лась, бо во - ди - не ма - ла.

Andante

Українська народна пісня "Павук сірий, волохатий"

14

Па-вук сі - рий, во - ло - ха - тий, па - вук хи - жий, го - ло - ва - тий.
па - ву - ти - ну сну - є в ха - ті на ма - лих му - шок.

Allegro

Українська народна пісня "Жито, мамцю"

15

Жи-то, мам-цю, жи-то, мам-цю, жи-то не по - ло - ва... Як дів-чи-ну не люби-ти ко-ли чор-но - бро-ва?

Moderato

Українська народна пісня "Ой варила горлиця лободу"

16

Ой ва - ри - ла гор - ли - ця ло - бо - ду. Гей, ло - бо - ду.
Тай пос - ла - ла гор - ли - ка по во - ду. Гей, по во - ду.

Moderato

Українська народна пісня "Взяв би я бандуру"

17

Взяв би я бан - ду - ру тай за -
грав, що знав. Че - рез ту бан - ду -
ру бан - ду - рис - том став.

Adagio

Українська народна пісня "Налетіли журавлі"

18

На - ле - ті - ли жу - рав - лі, на - ле - ті - ли жу - рав - лі.
сі - ли - впа - ли на ріл - лі, сі - ли - впа - ли на ріл - лі.

Allegro

Українська народна пісня "Ой єсть в лісі калина"

19

Ой єсть влі - сі ка - ли - на, ой єсть влі - сі ка - ли - на.
Ка - ли - на, ка - ли - на, ко - ма - ри - ки, дзюб - ли - ки, ка - ли - на.

Adagio Українська народна пісня "В кінці греблі шумлять верби"

В кін - ці греб - лі шум - лять вер - би, що я на - са - ди ла...

Не - ма то - го ко - за - чень - ка, що я по - лю - би - ла.

Ритмічне та мелодичне варіювання

Музичний образ створюється завдяки різним засобам виразності: темпу, динаміці, тембру, регістру, ритму, штрихам.

Ритмічне варіювання.

Якщо мелодія рухається поступово у повільному темпі - вона спокійна, пісенна:

Moderato

Якщо змінити ритм, темп, штрихи, а деякі звуки повторити - характер мелодії теж зміниться. Вона стане більш грайливою, танцювальною:

Allegro

135. Проаналізуй зміну ритму першого речення даної мелодії та зроби ритмічне варіювання другого речення:

❶ **Запам'ятай!**

Варіювання - ритмічна або мелодична зміна мелодії.

Мелодичне варіювання.

136. Проспівай пісню:

Те - че річ - ка не - ве лич - ка шед-рий - ве чір доб рий ве - чір!

Мелодія пісні спокійна, світла і рухається плавно.

Прослухай варіацію цієї теми. Що змінилось в ній? Зверни увагу на підкреслені мотиви мелодії: поряд з стійкими звуками з'явився звук, на ступінь нижчий - допоміжний:

137. Створи варіації на теми №1 та №2 за допомогою ритмічних та мелодичних варіантів допоміжних звуків, що додаються та придумай свої.

Тема 1:

Тема 2:

138. Створи та запиши акомпанементи до мелодій українських народних пісень, використовуючи звуки головних ступенів.

а) "А задумав чижик собі ожентись" (стор.65). Використовуй ступені: I - IV - V

б) "Ой що в лісі та за крик" (стор.65). Використовуй ступені: I - IV - V

139. Уяви собі, що ти чарівник. Перетвори інтервали на тризвуки.

Приклад:

в₃ В⁵₃ М⁵₃

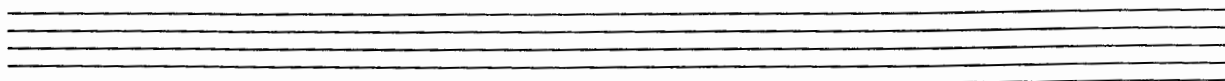
140. Побудуй тризвуки від зазначених звуків уверх або вниз (за напрямком стрілки). Зіграй приклади.

VII. Створення музичного образу

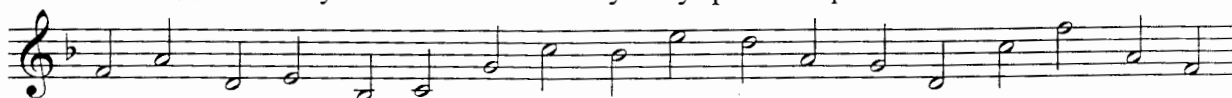
- Тональність Фа мажор
- Тональність ре мінор
- Створення музичного образу

Тональність Фа мажор (F dur)

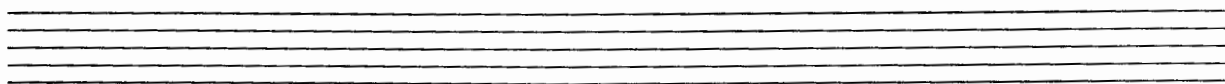
141. Запиши гаму фа мажор четвертними тривалостями у висхідному та низхідному рухах від *фа* першої октави до *фа* третьої октави.

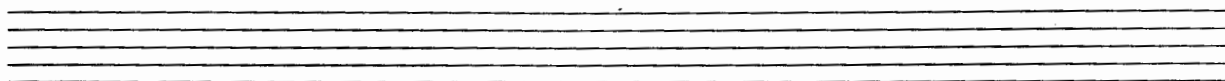
142. Підпиши ступені зазначених звуків у фа мажорі.

143. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 142.

144. Випиши всі нестійкі звуки, які є в завданні № 142.

145. Приклади для сольфеджування.

① Запам'ятай!

F dur Тяжіння нестійких ступенів 	Головні ступені 	Тонічний тризвук
---	---------------------	----------------------

A musical score for guitar, consisting of 19 numbered staves. The notation is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The time signature varies between 2/4 and 3/4. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together, and includes some rests. The staves are numbered 3 through 19. The notation is clear and legible, typical of a printed music book.

му га

ий
ук

5
Г
3

A small diagram showing a guitar fretboard with a box around the 5th fret, labeled with the letter 'Г' and the number '3'. Above the diagram, the text 'ий' and 'ук' is written. This likely indicates a specific fingering or technique for the guitar part.

20

21

22

Тональність ре мінор (d moll)

146. Запиши гаму ре мінор восьмими тривалостями у висхідному та низхідному рухах від *ре* першої октави до *ре* третьої октави.

147. Підпиши ступені зазначених звуків у ре мінорі.

148. Випиши всі стійкі звуки, які є в завданні № 147.

149. Випиши всі нестійкі звуки, які є в завданні № 147.

150. Приклади для сольфеджування.

1

2

❶ Запам'ятай!

<p>d moll Тяжіння нестійких ступенів</p> <p>I ← II III ← IV V ← VI VII → I</p>	<p>Головні ступені</p> <p>I IV V</p>	<p>Тонічний тризвук</p> <p>t 5/3</p>
---	--------------------------------------	--------------------------------------

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

у та

ü
c

20

21

22

23

151. Виразно проспівай українські народні пісні: „Зайчик”(№14), „Танцювали миші”(№9), „Їхав стрілець на війноньку”(№20). Якими засобами музичної виразності створюються образи цих пісень? Заповни таблицю і зроби висновки.

	"Зайчик"	"Танцювали миші"	"Їхав стрілець на війноньку"
Лад:			
Темп:			
Динаміка:			
Образ:			

152. Проспівай. Зверни увагу на зміст та характер пісень. Якими засобами виразності створюються музичні образи в цих піснях ?

Moderato Українська народна пісня "Біг козелець"

1

Біг ко - зе - лець з но - вих я - се - нець, на - ста - вив рі - жок: "Дай - те пи - рі - жок,

гру - доч - ку каш - ки, кіль - це ков - бас - ки. Ве - чір доб - рий!"

Allegro

Українська народна пісня "Дибби - дибби"

Ди-би-ди-би - ди-би-би, піш-ла ба-ба по гри-би, а дід по о-пень-ки в не-ді-лю ра - нень-ко.

Allegro

Українська народна пісня "Там на горі корито"

Там на го-рі ко-ри-то, ко-ри-то, пов-не во-ди на-ли-то, на-ли-то, на-ли-то.

Allegretto

Українська народна пісня "Вийди, вийди, сонечко"

Вий - ди, вий - ди, со - неч - ко, на ді - до - ве по - леч - ко,

на ба - би - не зіл - ляч - ко, на на - ше под - вір' - яч - ко.

Allegro

Українська народна пісня "Ой вийся хмелю"

Ой вий - ся, хме - лю, ой вий - ся, хме - лю,

ви - ше мо - ї ха - ти, ви - ше мо - ї ха - ти.

Allegretto

Українська народна пісня "Горобчику, пташку, пташку"

Го - роб - чи - ку, пташ - ку, пташ - ку, чи бу - вав ти в мо - му сад - ку,

чи ба - чив ти, як мак сі - ють? Ой так, так сі - ють мак!

Adagio

Українська народна пісня "Царівна"

А десь бу - ла ца - рів - на, ца - рів - на, ца - рів - на, а

десь бу - ла ца - рів - на, ца - рів - на мо - ло - да.

Moderato

Українська народна пісня "Зелений листочок"

Зе - ле - ний лис - то - чок, виш - не - вий цві - то - чок,

на воль - ну - ю во - лю ле - ти - го - лу - бо - чок.

Allegretto

Українська народна пісня "Танцювали миші"

9

Тан - цю - ва - ли ми - ші по ба - би - ній ха - ті,
ста - ло ба - бі за та - нець - зї - ли ми - ші бу - ха - нець.

Allegro

Українська народна пісня "Іди, іди, дощику"

10

І - ди, і - ди до - ши - ку, зва - рю то - бі бор - ши - ку в по - ли - мя - нім гор - ши - ку!
І - ди, і - ди до - ши - ку, цеб - ром, від - ром, дій - ни - це - ю над на - ше - ю
паш - ни - це - ю! І - ди, І - ди, до - ши - ку, зва - рю то - бі бор - ши - ку!

Allegro

Українська народна пісня "Козуня-любуня"

11

Ко - зу - ню - лю - бу - ню, при - стань до ме - не, ні - чо - го не бу - деш ро - би - ти в ме - не.
У ме - не во - ди - ця ві - кон - цем те - че, у ме - не го - роб - чик хлі - ба на - пе - че,
у ме - не ли - си - ці спе - чуть па - ля - ни - ці, у ме - не вед - мідь із - ва - рить о - бід.

Allegretto

Українська народна пісня "Ой джигуне, джигуне"

12

Ой джи - гу - не, джи - гу - не, я - кий ти ле - да - шо, - ве - дуть те - бе до па - на, сам не зна - єш на - шо.

Moderato

Українська народна пісня "Два когуги"

13

Два ко - гу - ти чер - во - нень - кі го - рох мо - ло - ти - ли,
дві ку - роч - ки чу - ба - роч - ки до мли - на но - си - ли.

Moderato

Українська народна пісня "Зайчик"

14

Си - дить зай - чик на мо - ро - зі, а мо - роз аж тис - не, во - но ж бід - не
зай - че - нят - ко на - віть а ні пис - не. Лап - ки. вуш - ка за - ду - бі - ли.
в жи - лах кров хо - ло - не. Мерз - не бід - не зай - че - нят - ко. мерз - не на за - го - ні.

Moderato

Українська народна пісня "Ой літає соколенько"

15

Ой лі - та - є со - ко - лонь - ко по по - лю,
та - зби - ра - є че - ля - донь - ку до - до - му.

Moderato

Українська народна пісня "Павочка ходить"

16

Па - воч - ка хо - дить, пі - р'яч - ко ро - нить. Щед - рий ве - чір доб - рим лю - дям.

Moderato

Українська народна пісня "В полі, в полі плужок оре"

17

В по - лі, в по - лі плу - жок о - ре. Щед - рий ве - чір,
доб - рий ве - чір, доб - рим лю - дям на весь - ве - чір!

Moderato

Українська народна пісня "Вечір надворі"

18

Ве - чір на - дво - рі, ніч на - сту - па - є, ви - йди, дів - чи - но,
сер - це ба - жа - є! Чис - те - є не - бо зі - ронь - ки вкри - ли, ви - йди, дів -
чи - но, до ме - не. ми - ла, ви - йди, дів - чи - но, до ме - не, ми - ла.

Allegretto

Українська народна пісня "У сусіда хата біла"

19

У су - сі - да ха - та бі - ла, у су - сі - да жін - ка ми - ла, а у ме - не ні ха - тин - ки,
не - ма шас - тя, не - ма жін - ки, а у ме - не ні ха - тин - ки, не - ма шас - тя, не - ма жін - ки.

Moderato

Українська народна пісня "Іхав стрілець на війноньку"

20

І - хав стрі-лець на вій - нонь - ку, про - шав сво - ю дів - чи - нонь - ку:

"Про - шай ми - лень - ка, чор - но - бро - вень - ка я йду в чу - жу - ю сто - ро - нонь - ку".

Allegro

Українська народна пісня "А вже весна скресла"

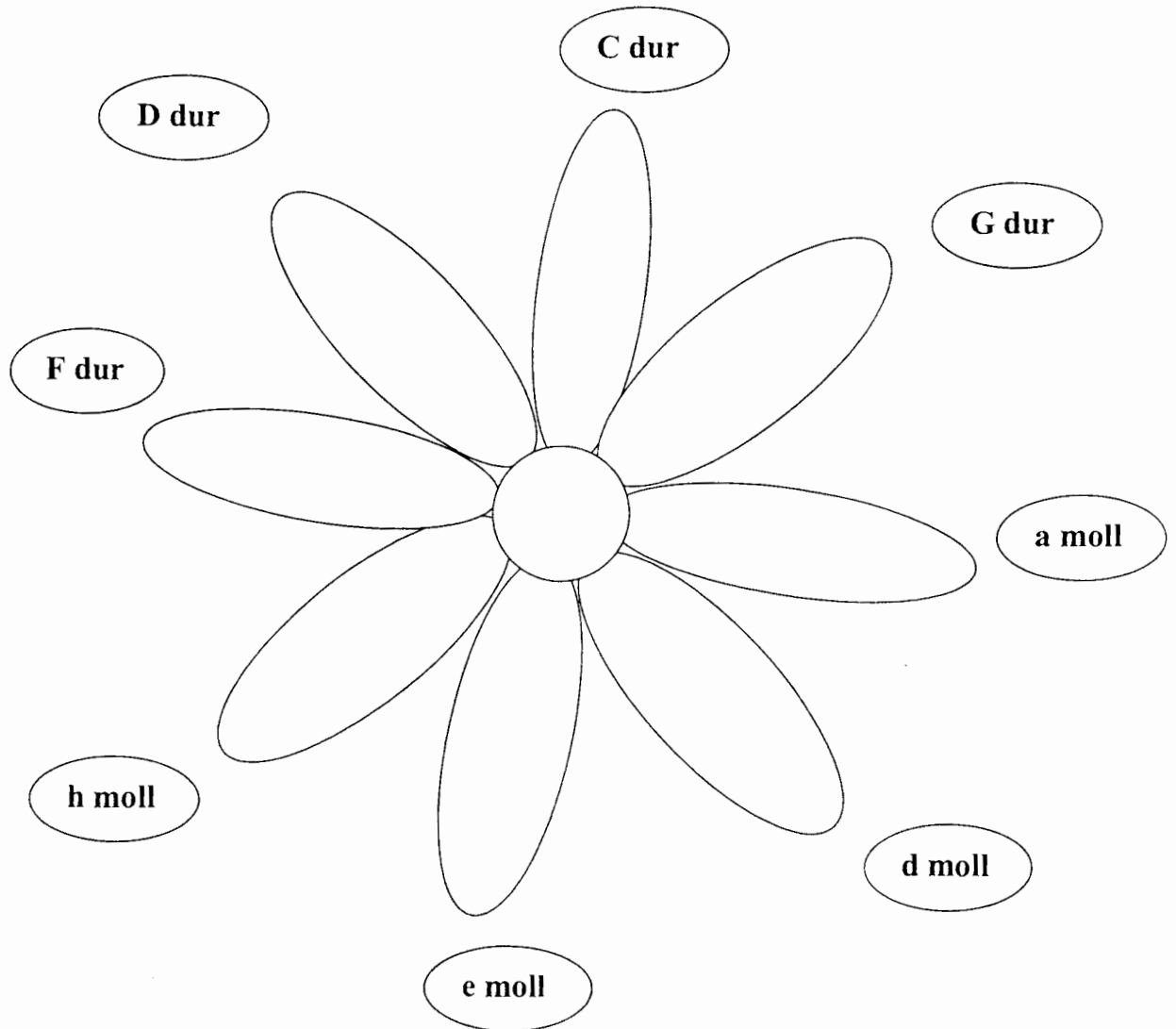
21

А вже вес - на скрес - ла, скрес - ла, що ти нам при - нес - ла? Що ти нам при -

нес - ла? Гей, дів - ча - та, вес - на крас - на, зіл - ля зе - ле -

нень - ке. Гей, дів - ча - та, вес - на крас - на, зіл - ля зе - ле - нень - ке.

153. Створи свою "квітку тональностей". Зафарбуй пелюстки квітки кольорами, які, на твій погляд, відповідають зазначеним тональностям.

154. Створи мелодії на зазначені слова. Для кожної пісеньки вибери відповідні темп і динамічні позначення (із запропонованих). Зафарбуй графічні фігури кольорами, які, на твій погляд, відповідають характеру створених пісень.

Темпи :

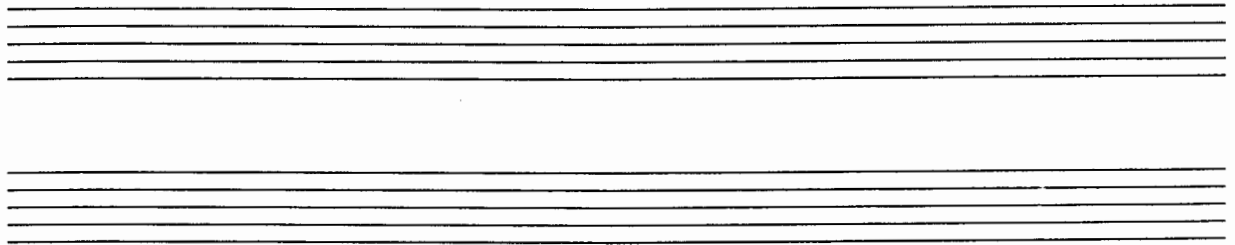
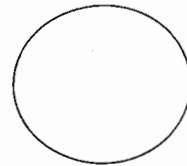
Adagio
Andante
Moderato
Allegro

Динаміка :

p, mp, mf, f.

Ведмідь

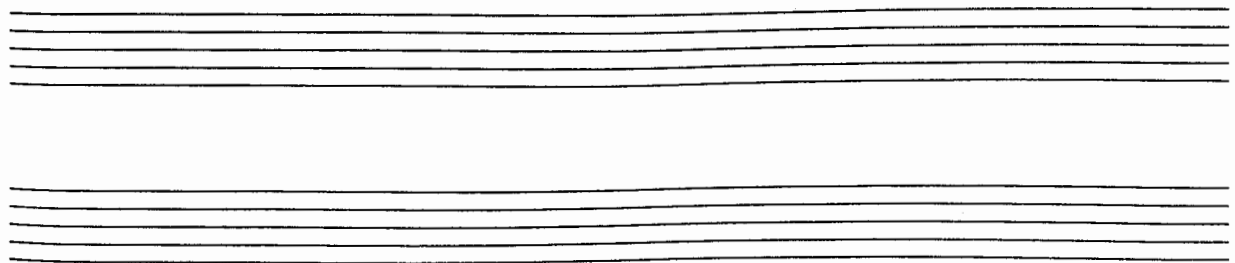
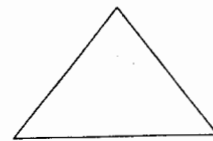
*Ліс шумить, ліс гуде –
Хащами ведмідь іде!
Головою він хитає
Та звірят малих лякає.*

Тембр якого музичного інструмента найбільше відповідає характеру створеної тобою пісні "Ведмідь"? : _____

Синичка

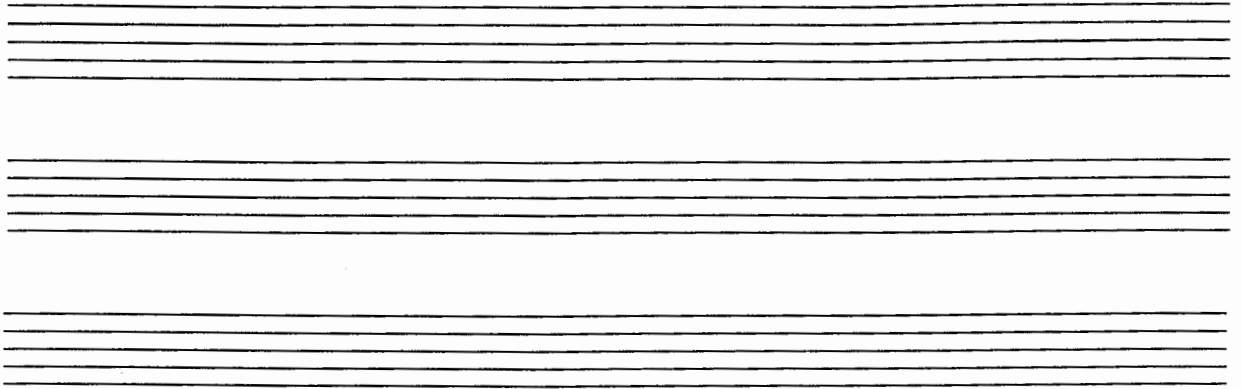
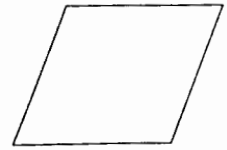
*Синичка, синичка,
Весела сестричка,
Літає, кружляє -
Весну зустрічає!*

Тембр якого музичного інструмента найбільше відповідає характеру створеної тобою пісні "Синичка"? : _____

Лисичка

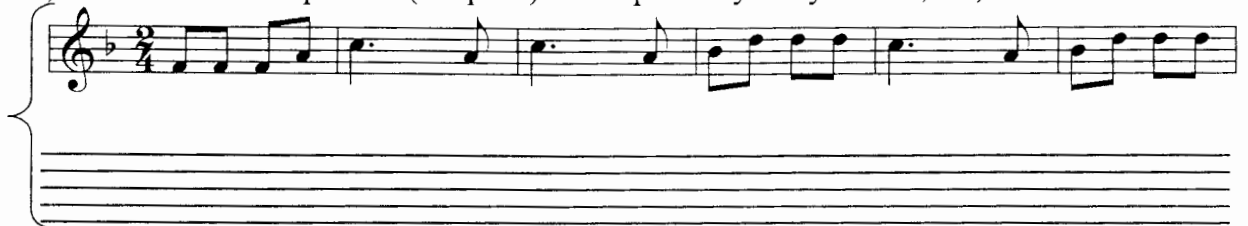
*Лисичка - красуня до річки прийшла
І трьох лисеняток своїх привела.
Водичка їх з ніжністю всіх обіймає
І радісний хлюпін в повітрі лунає!*

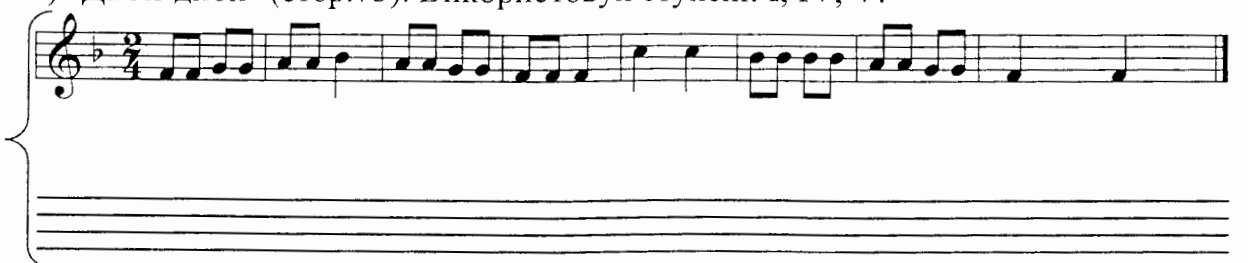
Тембр якого музичного інструмента найбільше відповідає характеру створеної тобою пісні "Лисичка"? : _____

155. Створи та запиши акомпанементи до мелодій українських народних пісень, використовуючи звуки головних ступенів.

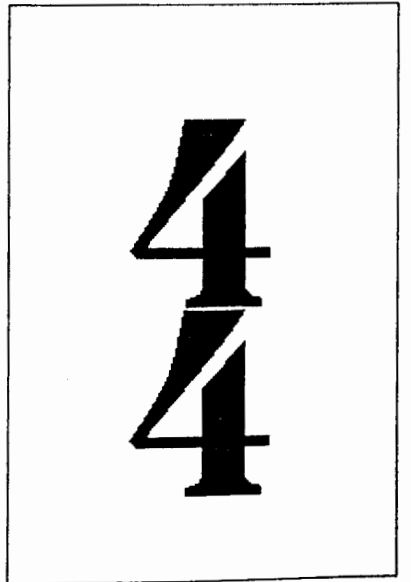
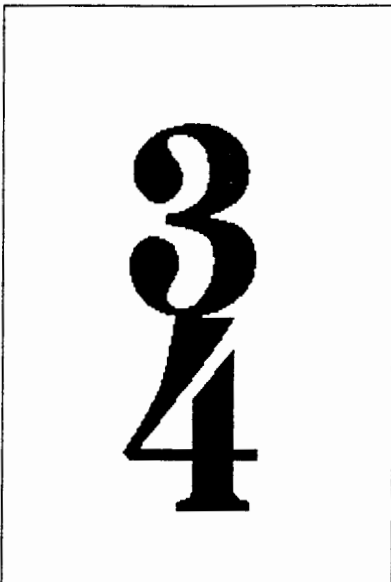
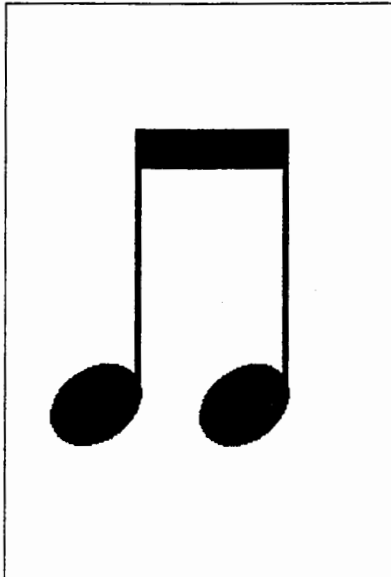
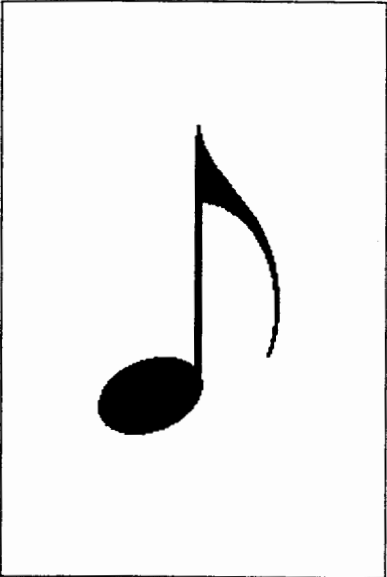
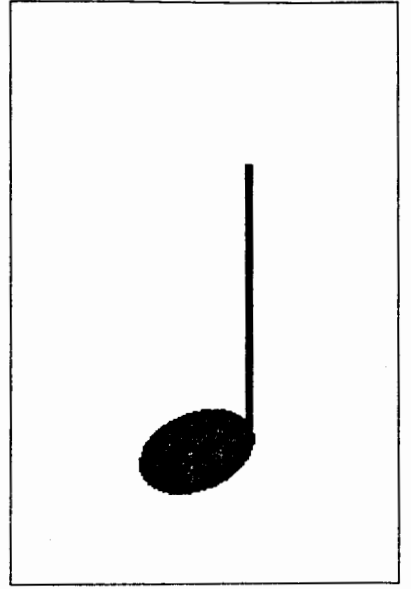
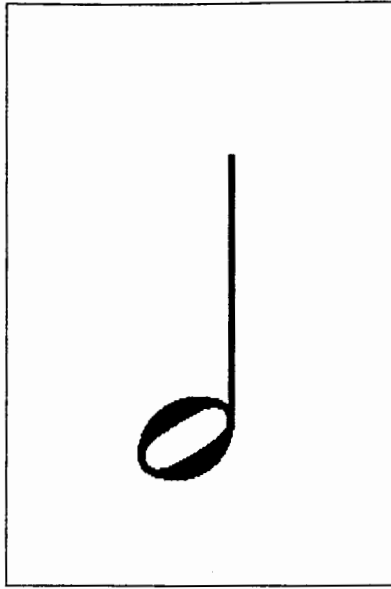
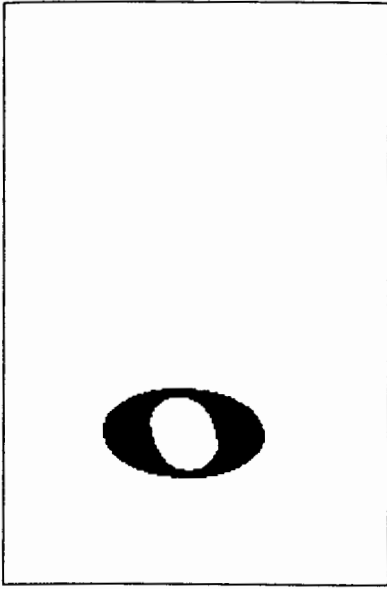
а) "А вже весна скресла" (стор.78). Використовуй ступені: I, IV, V.

б) "Дибидиби" (стор.75). Використовуй ступені: I, IV, V.

VIII. Картки (роздатковий матеріал)

картки – роздатковий матеріал - картки – роздатковий матеріал

I

II

III

IV

V

VI

VII

Dur

moll

картки – роздатковий матеріал - картки – роздатковий матеріал

M⁵₃

B⁵₃

ч1

M2

B2

картки – роздатковий матеріал - картки – роздатковий матеріал

МЗ

ВЗ

Ч4

Ч5

М6

В6

М7

В7

Ч8

ІХ. Додаток (нотний матеріал для викладача)

Розділ І

"Місяць на небі"

українська народна пісня

Moderato

tr

Мі-сяць на не - бі,

Ф-но

p

tr

зі-ронь-ки ся - ють, ти - хо по - мо - рю чо-вен пли - ве. В чов-ні дів -

чи - на піс-ню спі - ва - є, а ко-зак чу - є сер-день-ко мре.

Завдання 7 . Ритмічний диктант.

Українська народна пісня "Сонечко"

Moderato

Со-неч-ко, со-неч-ко! Ви-глянь у ві - ко-неч-ко. Там тво-ї діт - ки, тво-ї ма-ло - літ - ки.

Завдання 12. Ритмічний диктант.

Українська народна пісня "Вийди, вийди, сонечко"

Allegretto

Ви-йди, вийди со-неч-ко, на ді-до-ве по-леч-ко, на ба-би-не зіл-ляч-ко, на на-ше по - двір'-яч-ко.

Завдання 13. Ритмічний диктант.

Українська народна пісня "Ой дзвони дзвонять"

Allegretto

Ой дзвони дзвонять, хор-ти вов-ка го-нять по бо-ло-тах, о-че-ре-тах, де лю-ди не хо-дять.

Розділ 2.

Нотний стан

Музика М. Демиденко

Слова О. Лознського

Allegro ma non troppo

tr

Нот-ний стан про всіх под -

ба - с, п'ять лі - ні - йо - чок він ма - с.

Но - ти тут жи - вуть шас - ли - во,

ство - рю - ють му - зич - не ди - *rit.* во.

Moderato

До - ча - рів - на лі - лі - я

здо - да - но - ї лі - ні - ї. А над не - ю но - та Ре, як те

сон - це вес - ня - не. Мі - дав - нень - ко за - жу - ри - лась:

в пер - шу лі - ні - ю влю - би - лась. Трош - ки ви - ше нот - ка

Allegro
mf

Фа, вся грай - ли - ва і струн - ка. Но - та Соль - та кло - піт ма - є,

p

бо скрип - ко - вий ключ три - ма - є, дру - гу лі - ні - ю во - на ду - же міц - но о - бій - ма.

Ви - ше не - ї но - та Ля з по - між лі - ній ви - гля - да. Тре - тя лі - ні - я - цен - т - раль - на,

tr

f

но-та тут жи-ве ос - тан-ня. Ко-ке - ту-ля зветь-ся Сі - 3 от і но-ти на-ші всі.

tr

На ві-ки во - ни всі ра-зом, од-на од-ну бе-ре - жуть: І кан-та-то-ю і

джа-зом нам на-сна - ги до-да - ють.

Розділ 3.

Лад

Музика М. Демиденко
Слова О. Лозневого

Allegro *mf*

Ши-ку - ва - лись зву - ки

в ряд у ма - жор - ний зву - ко - ряд: тон і тон, і ще пів -

тон, плюс три то - ни і пів - тон. Хо - чеш ін - ший зву - ко -

ряд? Ось то - бі мі - нор - ний лад: тон, пів - тон, плюс тон і

тон, знов пів - тон, ще тон та тон. Сві - тить - ся жит - тям ма -

жор - ра - діс - ний він, а мі - нор Пі - сень - ку сум - ну спі -

ва - є. ніж-ні-стю нас о - бій - ма - є. По-руч з на-ми у жит -

ті ці ла - ди два, як бра ти!

rit.

Пісенька про короля

Allegro ma non troppo

Музика М.Демиденко

Слова О.Лознського

mp

3 3

mf

Ве - се - лу пі - сень - ку ко - роль спі -

f

жит -

вав, спі-вав, а-ле Бе-моль, зву-чан-ня ніж-не, чис-тий тон по-

ни-зив на пів-тон, по-ни-зив на-пів-тон. На-

rit. *p* *f*

meno mosso

ха-ба! Звід-ки взявсь Бе-моль?" - О-бу-ре-ний кри-чить ко-роль. Він

f

ІЕНКО СВОГО

верш-ни-ків сво-їх по-слав, знай-ти Бе-ка-ра на-ка-зав. Бе-кар Бе-моль-я від-штовх-нув і

f

tempo I
tr

тон на міс-це по-вер-нув. Спі-ва-є зно-ву наш ко-роль й не-

tr

зга - ду - є про той Бе - моль. Та ви - ко - нан - ню но - вих п'єс за -

ва - див ін - ший знак - Ді - єз! Під - ви - шив ко - ро - лів - ський тон на

пєв - ну від - стань, на пів - тон. І вдру - ге ли - цар - ський Бе - кар під -

но - сить ко - ро - лю свій дар: не - про - ха - ний зні - ма пів - тон і

по - вер - та - є чис - тий тон.

rit.

p

Розділ 4

Темп

Музика М.Демиденко
Слова О.Лознського

Moderato

mp

Му - зич - ний об - раз, як по -
Темп з май - стер - ніс - тью ке -

го - да, по - стій - но змі-ню-є свій стан: сьо - год - ні хма - рить -
ру - є, ха - рак - тер му - зи - ці да - є: як - що АІ - leg - го -

ся, не - го - да - су - му - є він, жур - ли - во - й нам. На
темп ви - ру - є, Ап - dan - te спо - кій на - ста - є. Він

Allegro

mf

завт - ра хма - ри ро - зій - шли - ся, смі - єть - ся со - неч - ко зго -
до - лі зму - шу - є кру - ти - тись, у - так - ті меш - ка - ють я -

ри - і він ра - ді - є, ве - се - лить - ся, а
кі, їм ні - ко - ли і по - жа - лі - тись, на

з ним ра - ді - є - мо і ми. 2.Цим
те, що біль-шість з них - слаб кі!

rit. *f*

Завдання 80. Динамічні диктанти.

Grazioso

p *f* *p*

f *mp* *f*

mp *f*

II

Allegretto

III

Розділ 5

Завдання 102. Регістрові (темброві) диктанти.

1

2

3

Завдання 103. Образні диктанти.

1. **Allegro** **Зайчик**

2. **Allegro** **Мишеня**

3. **Andante ma non troppo** **Лисичка**

mf

4. Grave

Ведмідь

f

Розділ 6

Інтервали

Allegro ma non troppo

mf

Музика М.Демиденко

Слова О.Лознєвого

mp *f* *mf*

Зву-ки всі зіб - ра-лись ра-зом піс-ню гар-ну

за - спі - ва - ти, міц - но за ру - ки у - зяв - шись, по - ча - ли ще й

тан-цю-ва-ти. Звук нав - про-ти зву-ку став - по-но - во-му за-звучав! І не

ви-ста-чить по - хвал, зветь-ся па-ра-ін-тер - вал!

Чиста прима

Allegro *mf* Чис - та при - ма з'яв -

mp *mf*

ля-сть-ся, ко - ли... чу - є - мо і ба - чи-мо ми зву - ки-близ-ню - ки!

Мала секунда

Moderato *dolente* *mp* Ма - ла се - кун - да пла - че й го-

p *mp*

не
ло - сить, і кон - со - нан - су жа - ліб-но про - сить!

Велика секунда

Allegro *mf*
Се - кун - да я ве - ли - ка! У - сім зав-жди ці - кав-люсь, в ме -

з'яв -
ло - ді-ях ман - дру - ю, тан - цю - ю й по - смі - ха - юсь!

Мала терція

Andante *tr*
Тер - ці - я ма - ла рап - то - во за - жу - ри - лась:

й го -
тер - ці - я ма - ла спі - ва - ти вже вто - ми - лась.

Велика терція

Allegro mf

Ве-ли-ка тер-ці-я ра-діс-но спі-ває, не-на-че зав-жди сон-це зу-стрі-чає!

Чиста кварта

Marciale mf

Квар-та чис-та, е-нер-гій-на, во-льо-ва, як ко-ман-дир,
зву-ки ра-діс-них ме-ло-дій пі-дій-ма-є ви-ще гір!

Чиста квінта

Moderato dolce p

Квін-та за-ми-сли-лась, дум-ку га-да-є: сту-пенів скіль-ки во-на о-бій-ма-є?

Мала секста

Andante
mp

Секс-та ма - ла кра - си - вай тен - діт - на - в пісні, в ро - ман-сі во - на ко-ло - рит - на.

Велика секста

Moderato

mf

Ве - ли - ка секс - та

ду - же ра - ді - є: пал - ке ко - хан - ня сер-день-ко гри - є.

Мала септима

Allegro

Сеп - ти - ма ма - ла, як квіт - ка роз - цві - та - є,

ра - діс - но тан - цю - є, гра - є і спі - ва - є.

Велика септима

Moderato *mf*

Ве - ли - ка сеп - ти - ма нав -
 шпиль-ки аж уста - є: ок - та - ву сеп - ти - ма ледь - ледь не дис - та - є!

Чиста октава

Allegro *mf*

У чис - то - ї ок - та - ви зву - ки, як у при - ми, та
 сту - пе - нів аж ві - сім о - бій - ня - то між - ни - ми.

Завдання 123.
Allegro

1. Скакалочка

tr

ма нав -

2. Лисичка сумує

Andante

mp

3. Зимова фея

Moderato

p

ped * *ped* * *ped* *

ped * *ped* * *ped*

4. Танцюючий дощик

Allegro

p *mf*

p

5. Танець

Allegro

mf *mf* *f*

This piece is in 2/4 time with a key signature of one flat. The right hand features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a steady accompaniment. Dynamics range from mezzo-forte to forte.

6. Сонячний зайчик

Moderato

p *mp*

This piece is in 2/4 time with a key signature of one sharp. The right hand uses a melody of eighth notes with slurs, and the left hand has a simple accompaniment. Dynamics range from piano to mezzo-piano.

7. Паперові ліхтарики

Allegro ma non troppo

p

This piece is in 6/8 time with a key signature of one flat. The right hand has a melody of eighth notes with slurs, and the left hand has a steady accompaniment. The dynamic is piano.

8. Граючі жабенята

Allegro

mf *p* *mp* *f*

This piece is in 2/4 time with a key signature of one flat. The right hand has a melody of eighth notes with slurs, and the left hand has a steady accompaniment. Dynamics range from mezzo-forte to forte.

9. Караван у пустелі

Moderato

p *mp* *mf*

This musical score is for the piece '9. Караван у пустелі' (Caravan in the Desert). It is marked 'Moderato' and is in a 6/8 time signature with a key signature of one flat (B-flat major or D minor). The score consists of two systems of piano accompaniment. The first system features a right-hand part with chords and a left-hand part with a steady eighth-note accompaniment. Dynamics include piano (*p*), mezzo-piano (*mp*), and mezzo-forte (*mf*). The second system continues the accompaniment with similar textures and dynamics.

10. Коник

Allegro

mp *mf* *f*

This musical score is for the piece '10. Коник' (The Horse). It is marked 'Allegro' and is in a 2/4 time signature with a key signature of two sharps (D major or F# minor). The score consists of three systems of piano accompaniment. The right hand features rhythmic patterns and chords, while the left hand provides a steady accompaniment. Dynamics include mezzo-piano (*mp*), mezzo-forte (*mf*), and forte (*f*). The piece concludes with a final chord in the right hand.

11. Чай з лимоном

Moderato

mp

This musical score is for the piece '11. Чай з лимоном' (Tea with Lemon). It is marked 'Moderato' and is in a 3/4 time signature with a key signature of one flat (B-flat major or D minor). The score consists of one system of piano accompaniment. The right hand has a simple chordal accompaniment, and the left hand features a flowing eighth-note melody. The dynamic is mezzo-piano (*mp*).

Musical score for '12. Обурений їжачок'. The score is written for piano in a single system with two staves. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The music features a rhythmic melody in the right hand and a more active bass line in the left hand. The piece concludes with a double bar line.

12. Обурений їжачок

Allegro

Musical score for '13. М'ячик'. The score is written for piano in a single system with two staves. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The right hand plays a melody with some slurs, and the left hand provides a steady accompaniment. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the right hand.

Musical score for '13. М'ячик'. This system continues the piece from the previous system. It features a complex texture with many beamed notes in both hands. Dynamic markings include *mp* (mezzo-piano) and *mf* (mezzo-forte).

13. М'ячик

Musical score for '14. Котик образився'. The score is written for piano in a single system with two staves. The key signature has one sharp (F-sharp), and the time signature is 2/4. The right hand has a melody with many slurs, and the left hand has a steady accompaniment. A dynamic marking of *mp* (mezzo-piano) is present in the right hand.

14. Котик образився

Moderato

Musical score for '14. Котик образився'. This system continues the piece. The right hand has a melody with many slurs, and the left hand has a steady accompaniment. A dynamic marking of *p* (piano) is present in the right hand.

Musical score for '14. Котик образився'. This system continues the piece. The right hand has a melody with many slurs, and the left hand has a steady accompaniment. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is present in the right hand.

Х. Словник музичних термінів

- Accelerando** (ачелерандо) – прискорюючи
- Adagio** (адажіо) – спокійно, повільно
- Agitato** (аджитато) – зі збудженням
- Allargando** (аляргандо) – розширяючи
- Allegretto** (алегрето) – пошвидко
- Allegro** (алегро) – весело, жваво
- Andante** (анданте) – помірно
- Andantino** (андантино) – швидше ніж Andante
- Assai** (асай) – дуже, вельми
- A tempo** (а темпо) – у темпі
- Brillante** (брилянте) – блискуче
- Cantabile** (кантабіле) – співуче
- Con anima** (кон аніма) – з душею
- Con brio** (кон бріо) – з жаром, збуджено
- Con amore** (кон аморе) – з любов'ю
- Con dolore** (кон дольоре) – з сумом, журливо
- Con moto** (кон мото) – рухливо
- Crescendo** (крещендо) – посилюючи, поступово збільшуючи гучність звуку
- Diminuendo** (димінуендо) – затихаючи, поступово зменшуючи гучність звуку
- Dolce** (дольче) – ніжно, ласкаво
- Dolore** (дольоре) – сумно, журливо
- Espressivo** (еспресиво) – виразно
- Forte** (форте) – голосно
- Grazioso** (граціозо) – граціозно
- Grave** (grave) – дуже повільно, важко
- Largo** (ларго) – широко
- Lento** (ленто) – повільно
- Legato** (легато) – зв'язано
- Maestoso** (маестозо) – урочисто
- Meno** (мено) – менше
- Mesto** (место) – сумно, скорботно
- Mezzo** (мецо) – наполовину
- Moderato** (модерато) – помірно
- Molto** (мольто) – дуже, вельми
- Morendo** (морендо) – завмираючи
- Moto** (мото) – рух
- Non molto** (нон мольто) – не дуже
- Pesante** (пезанте) – важко
- Piano** (піано) – тихо
- Poco** (поко) – трохи
- Presto** (престо) – швидко
- Prestissimo** (престисимо) – надзвичайно швидко
- Rallentando** (ралентандо) – уповільнюючи
- Risoluto** (ризолото) – рішуче
- Ritardando** (ритардандо) – з запізненням
- Ritenuto** (ритенуто) – затримуючи
- Rubato** (рубато) – вільно
- Scherzando** (скерцандо) – грайливо, жартівливо
- Scherzo** (скерцо) – жарт
- Semplice** (семпліче) – просто, природньо
- Sempre** (семпре) – завжди, постійно
- Sostenuto** (состенуто) – стримано, зосереджено
- Staccato** (стакато) – уривчасто
- Stringendo** (стринджендо) – стискаючи, поступово прискорюючи
- Subito** (субіто) – раптово, одразу
- Tempo** (темпо) – темп
- Tempo primo** (темпо примо) – початковий темп
- Tempo rubato** (темпо рубато) – вільний темп
- Tenuto** (тенуто) – витримано
- Troppo** (тропо) – дуже, надто
- Vivace** (віваче) – швидше, ніж Allegro
- Vivo** (віво) – жваво